

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هوش مصنوعی

فصل ۱۹

یادگیری از مثال‌ها

Learning from Examples

کاظم فولادی قلعه
دانشکده مهندسی، دانشکدگان فارابی
دانشگاه تهران

<http://courses.fouladi.ir/ai>

هوش مصنوعی

یادگیری از مثال‌ها

مقدمه

عامل‌های یادگیرنده

یادگیری

LEARNING AGENTS

یادگیری، مکانیزم‌های تصمیم‌گیری عامل را به گونه‌ای تغییر می‌دهد که کارایی آن بهبود یابد.

عامل‌های یادگیرنده

یادگیری

LEARNING AGENTS

یادگیری به یک عامل اجازه می‌دهد که در محیط‌های ابتدائاً ناشناخته عمل کند و سپس از آنچه از آنچه دانایی اولیه‌اش به تنهایی ممکن بود اجازه بدهد، شایسته‌تر شود.

ساخت عامل‌های هوش مصنوعی

ایجاد مؤلفه‌ی یادگیرنده و آموزش عامل

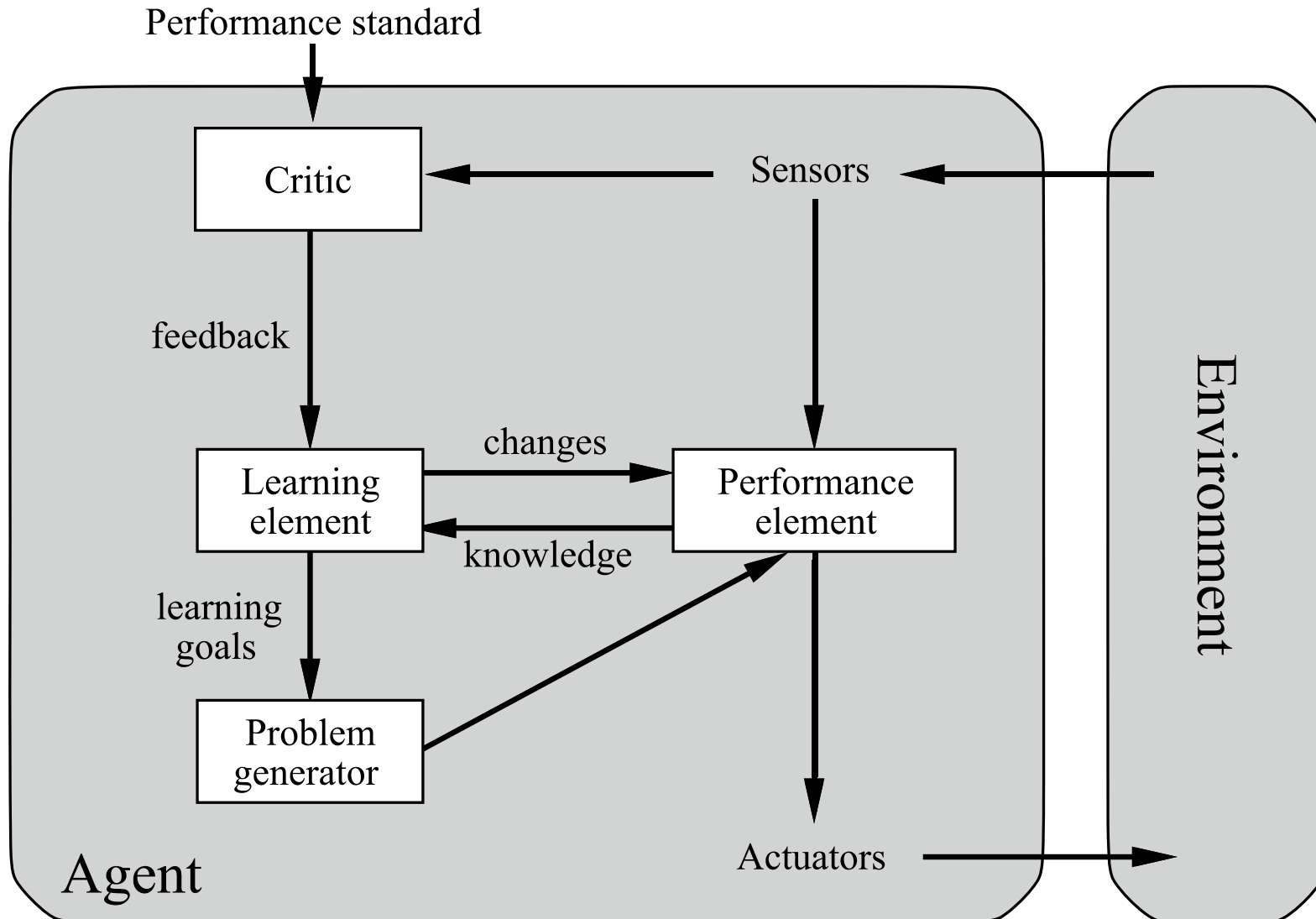
برنامه‌نویسی از صفر

● پیشنهاد آلن تورینگ (۱۹۵۰)

دو پرسش برای طراحی عامل یادگیرنده:

- (۱) عنصر انجام‌دهنده چه باشد؟ (یکی از ساختارهای چهارگانه برنامه عامل)
- (۲) چگونه یادگیری انجام شود؟ (روش‌های گوناگون و مؤلفه‌های مختلف ساختار عامل)

عوامل یادگیرنده

LEARNING AGENTS

عامل‌های یادگیرنده

اجزای داخلی

معیار کارایی استاندارد: Performance standard

منتقد

Critic

به عنصر یادگیرنده
فیدبک می‌دهد:

با توجه به یک معیار
استاندارد کارایی ثابت به
عنصر یادگیرنده می‌گوید
که عامل چه قدر خوب
عمل کرده است.

ثابت است.
باید به طور کامل خارج از عامل باشد
(عامل نباید بتواند آن را تغییر دهد).

عنصر یادگیرنده

Learning
element

مسئول بهبود
بخشیدن به کارایی:

تغییرات عنصر
انجام‌دهنده را برای بهتر
عمل کردن در آینده
مشخص می‌کند.

عنصر انجام‌دهنده

Performance
element

مسئول انتخاب کنش بیرونی:

می‌تواند هر یک از ساختارهای
چهارگانه‌ی برنامه‌ی عامل را داشته باشد.

مولد مسئله

Problem
generator

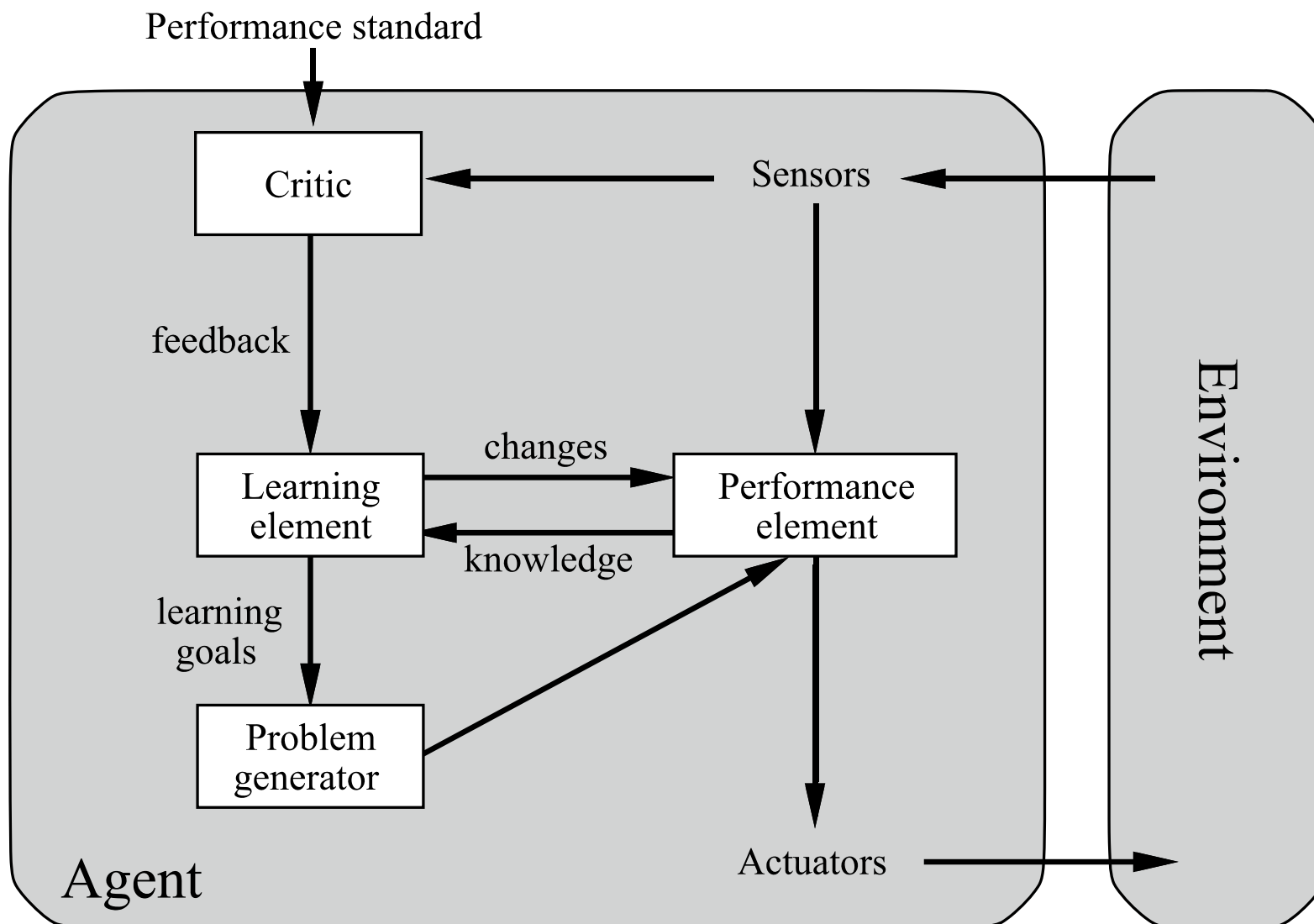
مسئول پیشنهاد کنش‌های منجر
به تجربه‌های تازه و آموزنده:

پیشنهاد کنش‌های کاوشگرانه بر
اساس اهداف یادگیری

یادگیری در عامل هوشمند: فرآیند تغییر هر جزء عامل به این منظور که

آن جزء تطابق بیشتری با اطلاعات فیدبک داشته باشد و از این طریق کارایی کل عامل بهبود یابد.

عوامل یادگیرنده

LEARNING AGENTS

یادگیری از مثال‌ها

۱

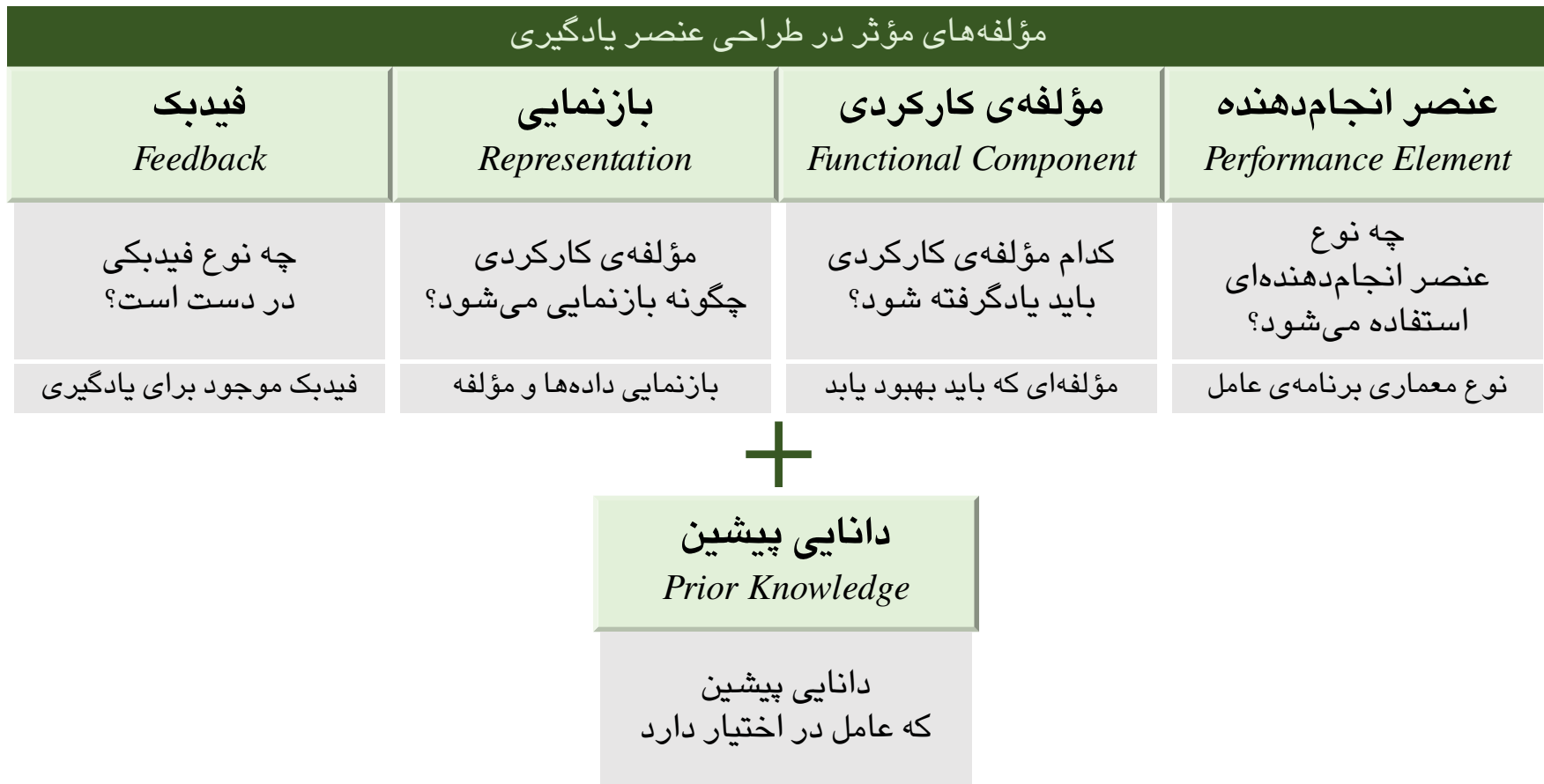
صورت‌های یادگیری

عنصر یادگیری

LEARNING ELEMENT

هر مؤلفه‌ی یک عامل می‌تواند به وسیله‌ی یادگیری از داده‌ها بهبود پیدا کند.

عنصر یادگیری

مثال

LEARNING ELEMENT

مؤلفه‌های مؤثر در طراحی عنصر یادگیری			
فیدبک <i>Feedback</i>	بازنمایی <i>Representation</i>	مؤلفه‌ی کارکردی <i>Functional Component</i>	عنصر انجام‌دهنده <i>Performance Element</i>
برد/ باخت <i>Win/Loss</i>	تابع خطی وزن‌دار <i>Weighted Linear Function</i>	تابع ارزیابی <i>Evaluation Function</i>	عامل جستجوی تخصصی <i>Adversarial Search Agent</i>
برآمد <i>Outcome</i>	اصول موضوع حالت مابعد <i>Successor-State Axioms</i>	مدل گذر <i>Transition Model</i>	عامل منطقی <i>Logical Agent</i>
برآمد <i>Outcome</i>	شبکه‌ی بیزی پویا <i>Dynamic Bayes Network</i>	مدل گذر <i>Transition Model</i>	عامل مبتنی بر سودمندی <i>Utility-Based Agent</i>
کنش درست <i>Correct Action</i>	شبکه‌ی عصبی <i>Neural Network</i>	تابع ادراک - کنش <i>Percept-Action Function</i>	عامل واکنشی ساده <i>Simple Reflex Agent</i>

صورت‌های یادگیری

FORMS OF LEARNING

صورت‌های یادگیری				
یادگیری استنباطی <i>Deductive Learning</i>	یادگیری استقرائی <i>Inductive Learning</i>			
یادگیری کل به جزء	یادگیری جزء به کل			
یادگیری تحلیلی <i>Analytical Learning</i>	یادگیری یک تابع یا قاعده‌ی عمومی (درست/ نادرست) از روی جفت‌های خاص ورودی - خروجی			
حرکت از یک قاعده‌ی عمومی شناخته‌شده به قاعده‌ی جدیدی که منطقاً استلزام می‌شود. (مفید است، زیرا امکان پردازش کارآمدتر را فراهم می‌کند.)	یادگیری نیمه‌نظارتی <i>Semisupervised</i>	یادگیری تقویتی <i>Reinforcement</i>	یادگیری بی‌نظارت <i>Unsupervised</i>	یادگیری بانظارت <i>Supervised</i>
	یادگیری با وجود تعداد کمی مثال برچسب‌دار و مجموعه‌ی بزرگی از داده‌های بی‌برچسب	یادگیری از روی یک سری تقویت‌ها (پاداش‌ها و جریمه‌ها)	یادگیری الگوهای درون ورودی بدون وجود فیدبک صریح (مثل clustering)	یادگیری نگاشت ورودی به خروجی با دیدن مثال‌های برچسب‌دار
تقسیم‌بندی بر اساس نوع فیدبک موجود برای یادگیری				
سه نوع اصلی یادگیری				

یادگیری استقرائی

آنچه ساینس (science) نامیده می شود

INDUCTIVE LEARNING (A.K.A. SCIENCE)

یادگیری استقرائی

Inductive Learning

یادگیری جزء به کل

یادگیری یک تابع یا قاعده‌ی عمومی (درست/ نادرست)
از روی جفت‌های خاص ورودی - خروجی

یادگیری نیمه نظارتی

Semisupervised

یادگیری تقویتی

Reinforcement

یادگیری بی نظارت

Unsupervised

یادگیری بانظارت

Supervised

* در مورد ساینس، عامل کل نژاد بشری در کل زمان‌هاست.

یادگیری از مثال‌ها

۲

یادگیری
با نظارت

یادگیری بانظارت

SUPERVISED LEARNING

یادگیری بانظارت

Supervised Learning

یک مجموعه‌ی آموزشی از N جفت ورودی-خروجی نمونه داده شده است:

$$(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_N, y_N)$$

که در آن هر y_j به وسیله‌ی یک تابع مجهول f تولید شده است:

$$y = f(x)$$

یک تابع h را کشف کنید که تابع واقعی f را تقریب بزند.

یادگیری بانظارت

مفاهیم کلیدی

SUPERVISED LEARNING

یادگیری بانظارت <i>Supervised Learning</i>	
مجموعه‌ی جفت‌های ورودی-خروجی معلوم برای آموزش یادگیرنده	مجموعه‌ی آموزشی <i>Training Set</i>
مجموعه‌ی جفت‌های ورودی-خروجی معلوم برای آزمایش یادگیرنده	مجموعه‌ی آزمایشی <i>Test Set</i>
تابع f که باید یاد گرفته شود	هدف <i>Target</i>
تابع مجهول h که باید تقریب مناسبی برای f باشد	فرضیه <i>Hypothesis</i>
مجموعه‌ی همه‌ی توابع منتخب h برای تقریب f	فضای فرضیه <i>Hypothesis Space</i>

 $\mathcal{H}$

یادگیری بانظارت

مثال: یادگیری ارزش حالت‌ها در بازی دوز

SUPERVISED LEARNING

f is the target function

An example is a pair $x, f(x)$, e.g., $\begin{array}{c|c|c} O & O & X \\ \hline & X & \\ \hline X & & \end{array}, +1$

Problem: find a(n) hypothesis h
such that $h \approx f$
given a training set of examples

یادگیری بانظارت

طبقه‌بندی و رگرسیون

SUPERVISED LEARNING

یادگیری بانظارت
Supervised Learning

طبقه‌بندی
Classification

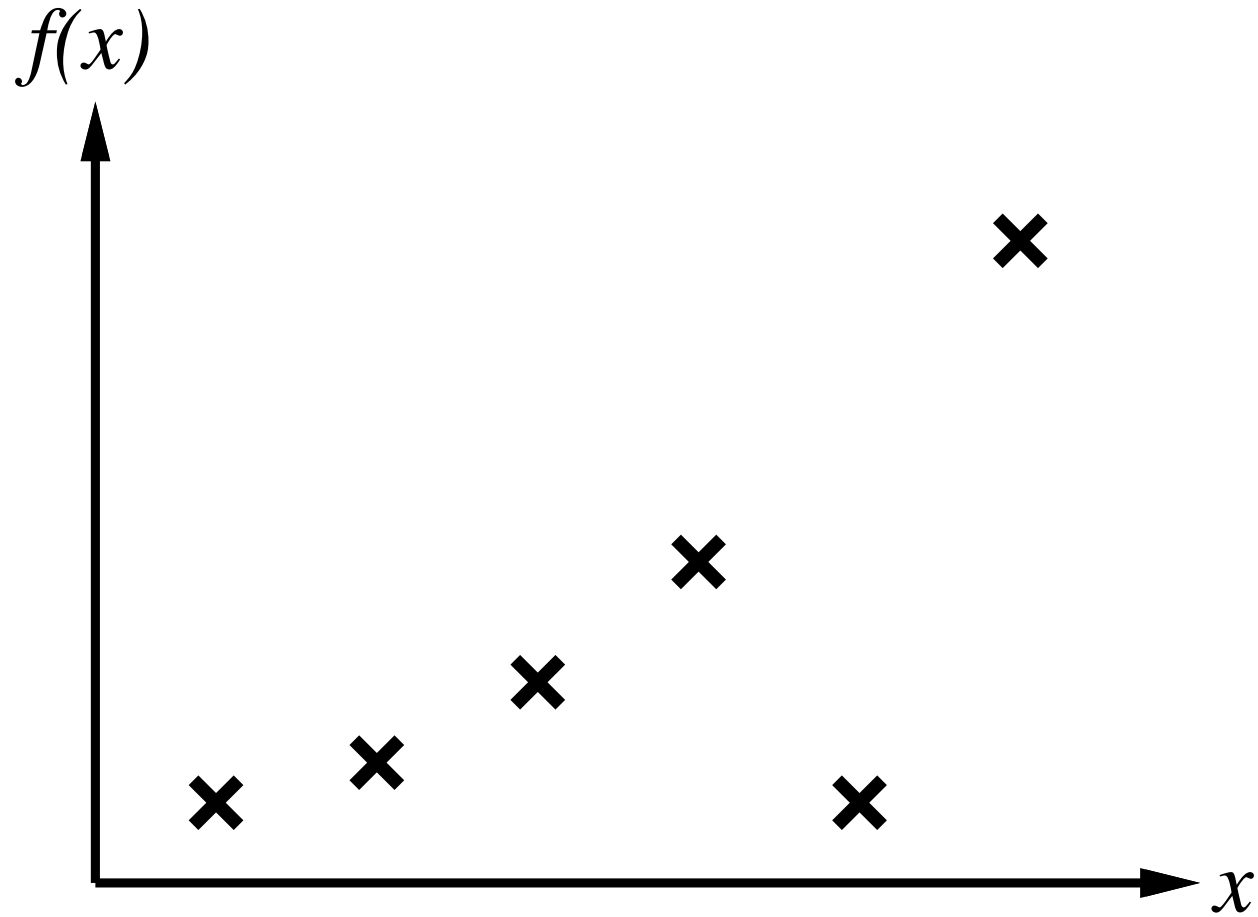
وقتی خروجی y از یک مجموعه‌ی متناهی مشخص انتخاب شود.

رگرسیون
Regression

وقتی خروجی y یک عدد باشد (یافتن امید شرطی یا متوسط y)

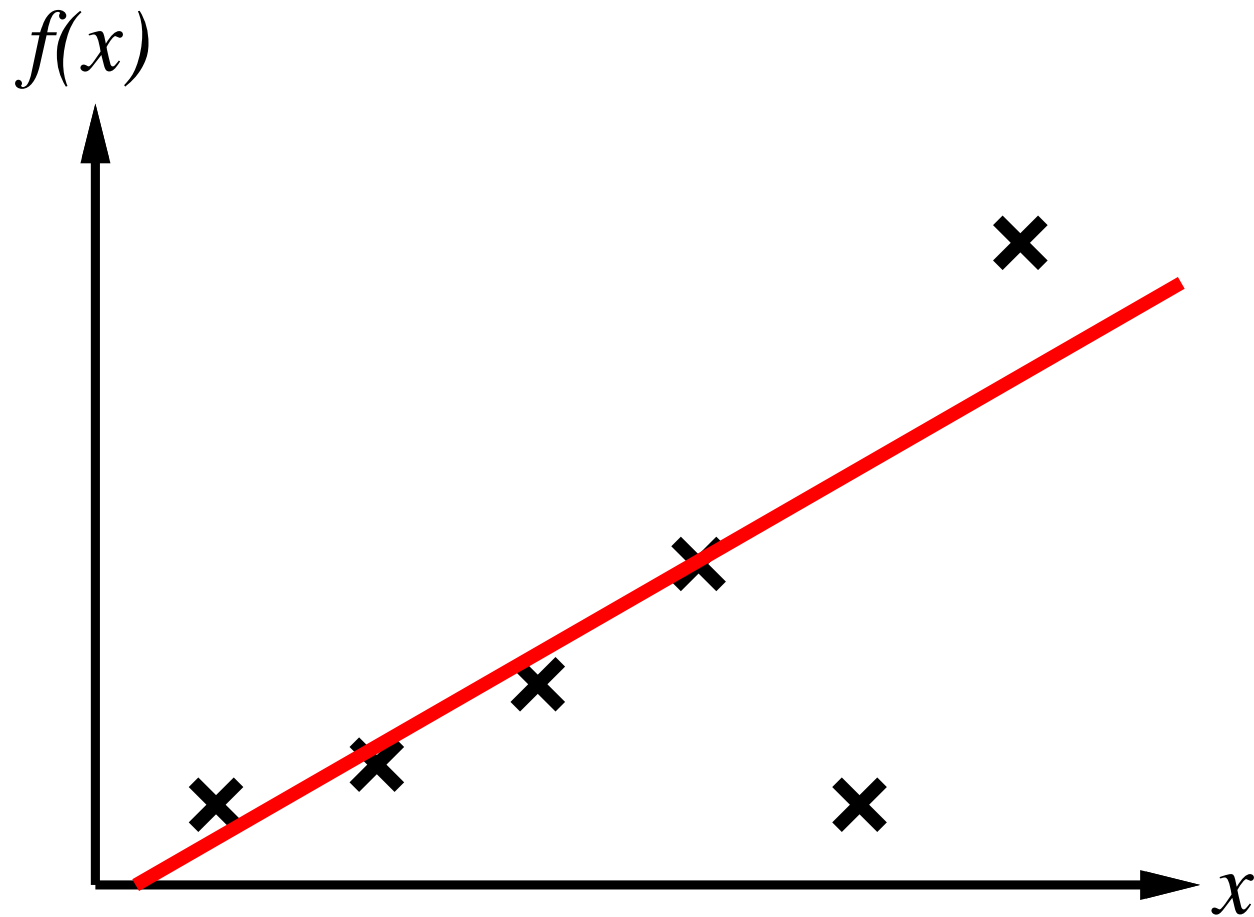
روش یادگیری بانظارت

مثال: برازش منحنی (۱ از ۵)

SUPERVISED LEARNING METHOD

روش یادگیری بانظارت

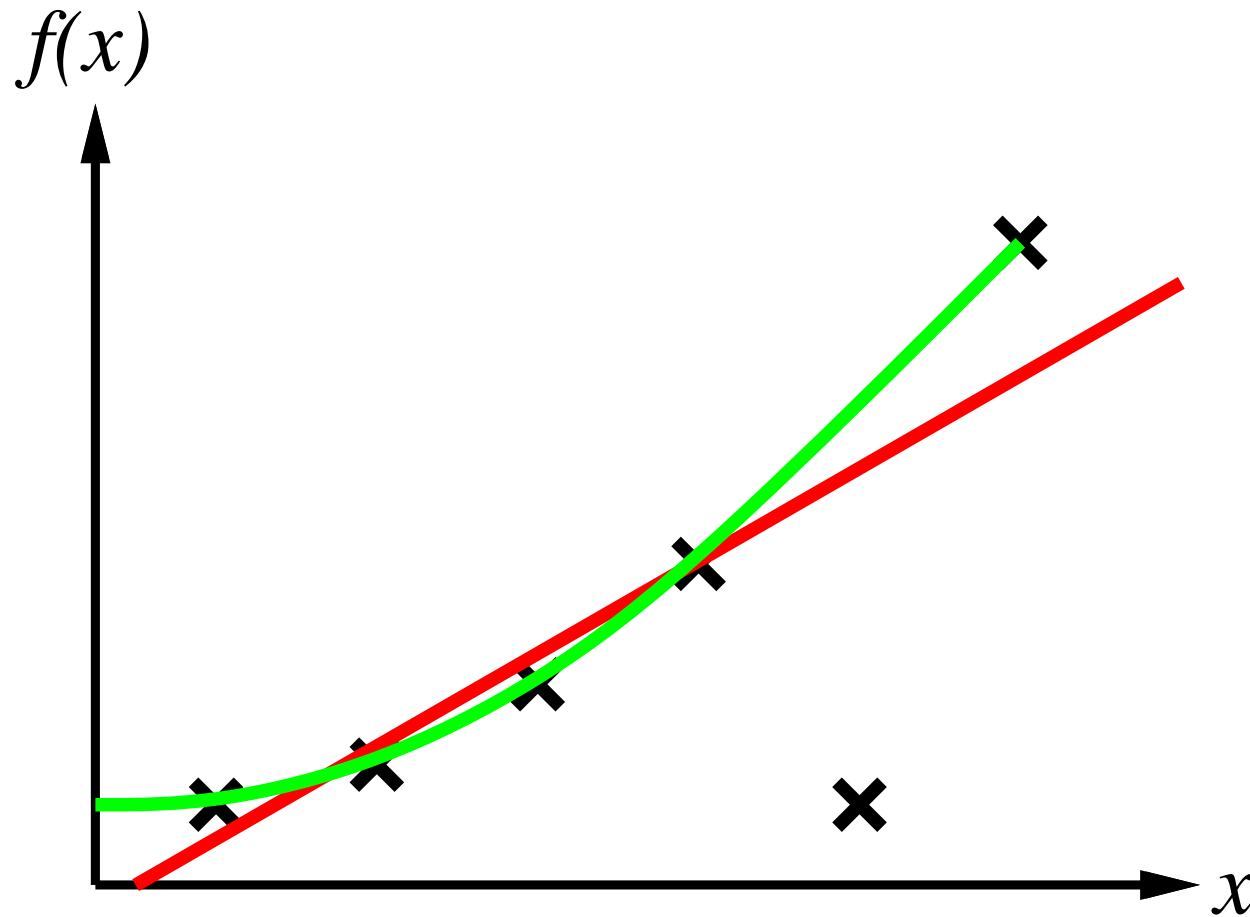
مثال: برازش منحنی (۲ از ۵)

SUPERVISED LEARNING METHOD

فرضیه بسیار ساده (چند جمله ای خطی)، ناسازگار، تعمیم پذیری خوب

روش یادگیری استقرائی

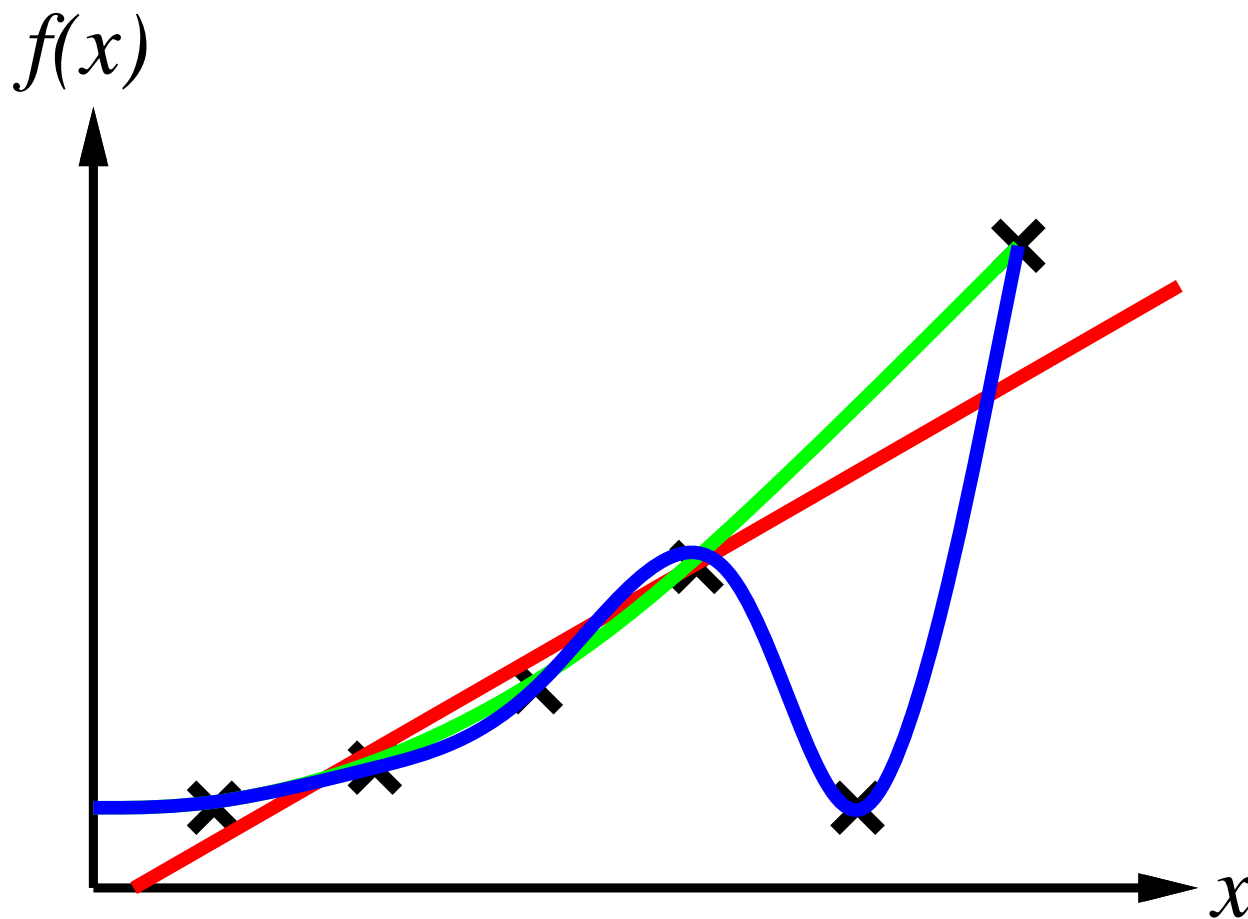
مثال: برازش منحنی (۳ از ۵)

SUPERVISED LEARNING METHOD

فرضیه ساده (چندجمله‌ای درجه دوم)، ناسازگار، تعمیم‌پذیری خوب

روش یادگیری بانظارت

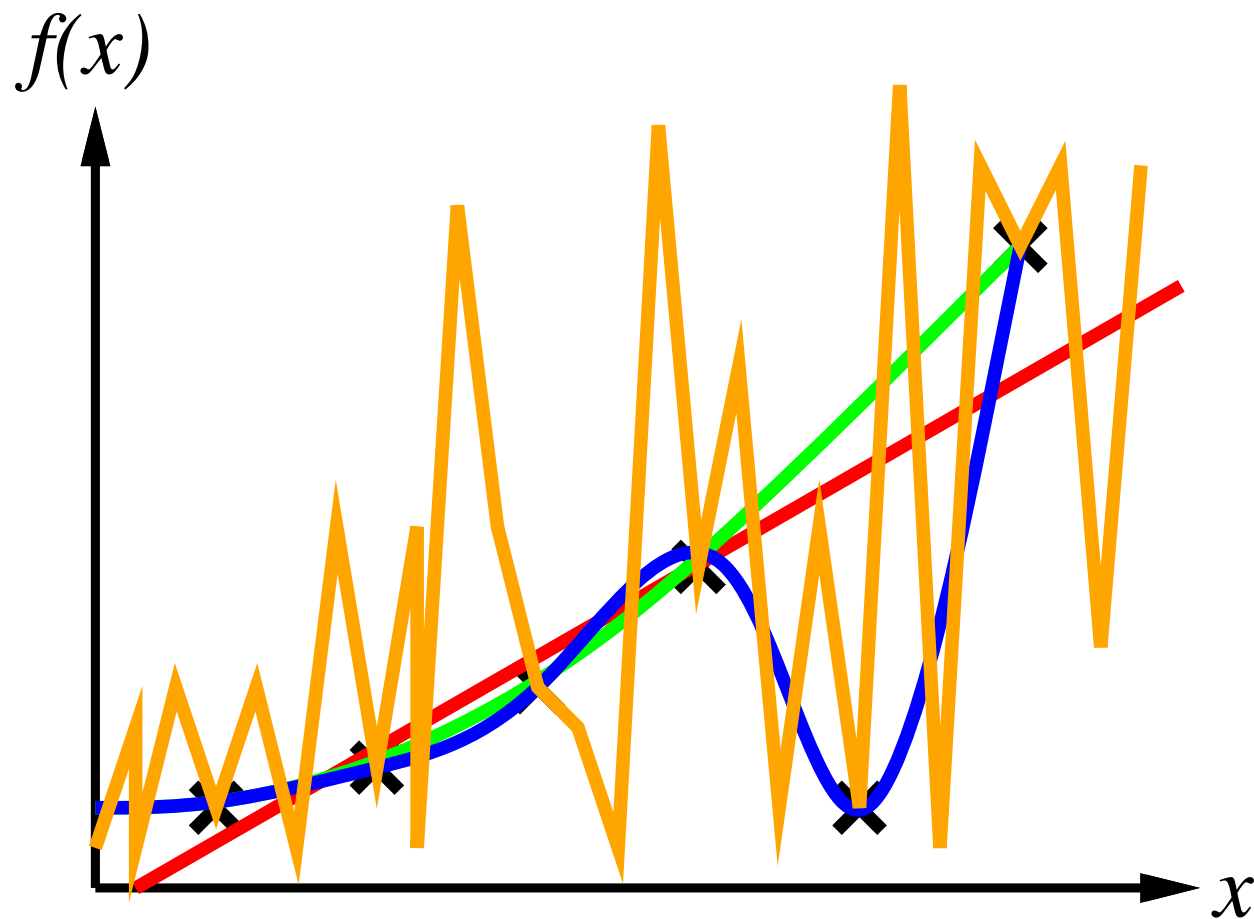
مثال: برازش منحنی (۴ از ۵)

SUPERVISED LEARNING METHOD

فرضیه پیچیده (چند جمله ای درجه بالا)، سازگار، تعمیم پذیری متوسط

روش یادگیری بانظارت

مثال: برازش منحنی (۵ از ۵)

SUPERVISED LEARNING METHOD

فرضیه بسیار پیچیده (چندجمله‌ای با درجه‌ی بسیار بالا)، سازگار، تعمیم‌پذیری پایین

یادگیری بانظارت

سازگاری و تعمیم

تعمیم <i>Generalization</i>	سازگاری <i>Consistency</i>
یک فرضیه تعمیم پذیر است اگر مقادیر خروجی نمونه‌های جدید را به درستی پیش‌بینی کند.	یک فرضیه سازگار است اگر بر روی همه‌ی نمونه‌های آموزشی درست باشد.

بدهستان میان سازگاری - تعمیم‌پذیری:
فرضیه‌های **پیچیده** با **سازگاری کامل** و فرضیه‌های **ساده‌تر** با **تعمیم‌پذیری بالاتر**

بدهستان میان رسایی - پیچیدگی:
رسایی یک فضای فرضیه و پیچیدگی یافتن یک فرضیه‌ی خوب در آن فضا

تیغهی اوخامی

OCKHAM'S RAZOR

یک مسئله‌ی بنیادی در یادگیری استقرائی:

چگونه بین چند فرضیه‌ی سازگار یکی را انتخاب کنیم؟

ترجیح با ساده‌ترین فرضیه‌ی سازگار با داده‌ها است.

بهترین مدل برای هر پدیده، ساده‌ترین مدل توصیف‌کننده‌ی آن است.

«به نام ویلیام اوخامی فیلسوف انگلیسی قرن 14 میلادی»

تیغهی اوخامی

Ockham's Razor

یادگیری بانظارت

محتملترین فرضیه برای داده‌های موجود

یادگیری بانظارت، با انتخاب فرضیه‌ی h^* انجام می‌شود:

محتملترین فرضیه با داشتن داده‌ها

$$h^* = \operatorname{argmax}_{h \in \mathcal{H}} P(h|data)$$

عبارت معادل از طریق قاعده‌ی بیز

$$h^* = \operatorname{argmax}_{h \in \mathcal{H}} P(data|h) P(h)$$

یادگیری از مثال‌ها

۳

یادگیری
درخت‌های
تصمیم

بازنمایی‌های مبتنی بر خصیصه

مثال: انتظار برای یک رستوران

ATTRIBUTE-BASED REPRESENTATIONS

مثال

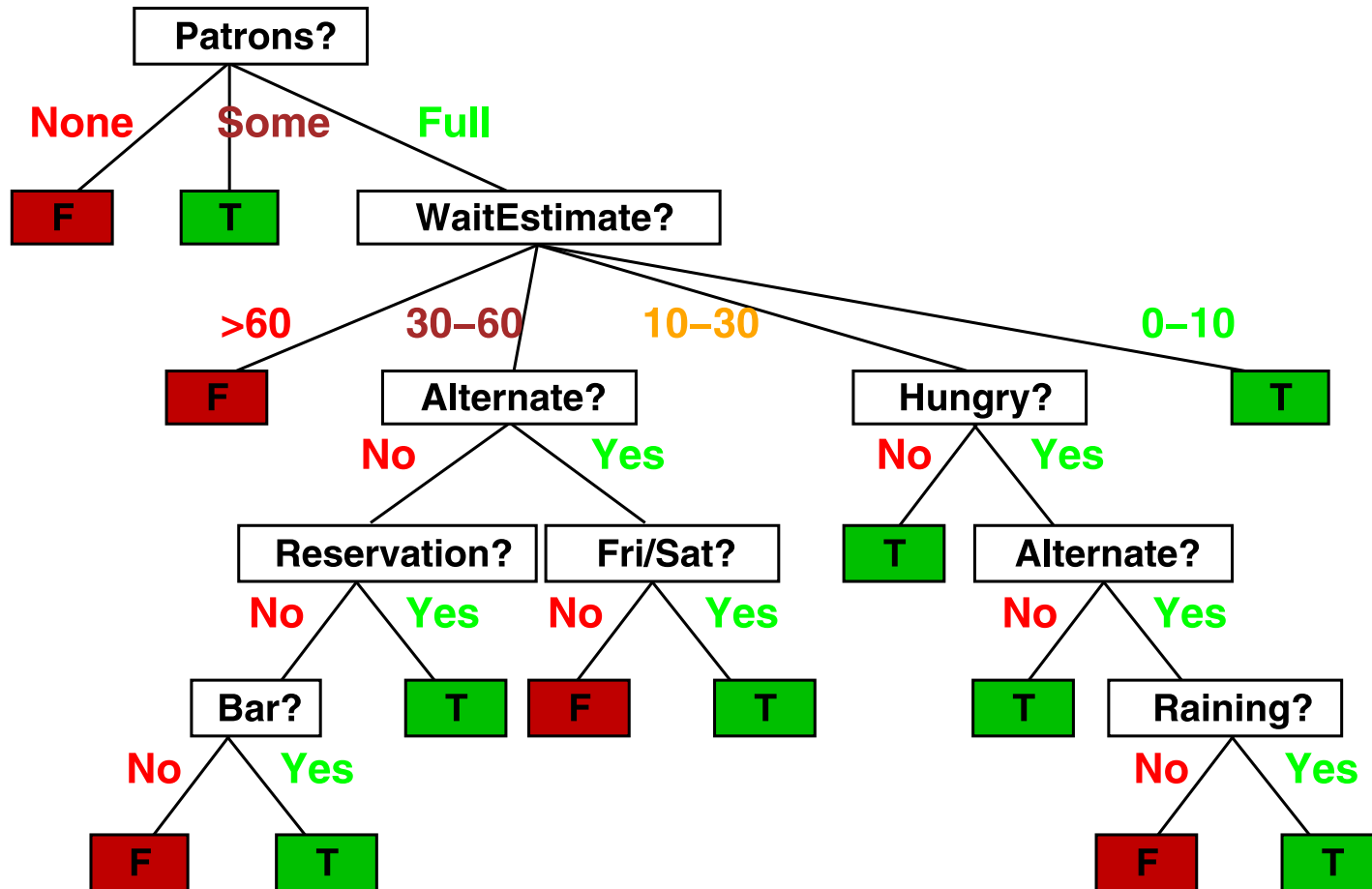
مثال‌هایی از موقعیت‌هایی که در آنها برای یک میز در رستوران صبر می‌کنیم یا خیر:

Example	Attributes										Target
	<i>Alt</i>	<i>Bar</i>	<i>Fri</i>	<i>Hun</i>	<i>Pat</i>	<i>Price</i>	<i>Rain</i>	<i>Res</i>	<i>Type</i>	<i>Est</i>	<i>WillWait</i>
X_1	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>Some</i>	<i>\$\$\$</i>	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>French</i>	<i>0-10</i>	<i>T</i>
X_2	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>Full</i>	<i>\$</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>Thai</i>	<i>30-60</i>	<i>F</i>
X_3	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>Some</i>	<i>\$</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>Burger</i>	<i>0-10</i>	<i>T</i>
X_4	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>Full</i>	<i>\$</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>Thai</i>	<i>10-30</i>	<i>T</i>
X_5	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>Full</i>	<i>\$\$\$</i>	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>French</i>	<i>>60</i>	<i>F</i>
X_6	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>Some</i>	<i>\$\$</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>Italian</i>	<i>0-10</i>	<i>T</i>
X_7	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>None</i>	<i>\$</i>	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>Burger</i>	<i>0-10</i>	<i>F</i>
X_8	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>Some</i>	<i>\$\$</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>Thai</i>	<i>0-10</i>	<i>T</i>
X_9	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>Full</i>	<i>\$</i>	<i>T</i>	<i>F</i>	<i>Burger</i>	<i>>60</i>	<i>F</i>
X_{10}	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>Full</i>	<i>\$\$\$</i>	<i>F</i>	<i>T</i>	<i>Italian</i>	<i>10-30</i>	<i>F</i>
X_{11}	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>None</i>	<i>\$</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>Thai</i>	<i>0-10</i>	<i>F</i>
X_{12}	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>T</i>	<i>Full</i>	<i>\$</i>	<i>F</i>	<i>F</i>	<i>Burger</i>	<i>30-60</i>	<i>T</i>

درخت‌های تصمیم

مثال: انتظار برای یک رستوران

DECISION TREES

درخت تصمیم: یک بازنمایی ممکن برای فرضیه‌ها

خصیصه‌های بی‌ربط در تصمیم‌گیری (type و price) در این درخت استفاده نشده است.

درخت‌های تصمیم

رسایی

EXPRESSIVENESS

درخت‌های تصمیم می‌توانند هر تابعی از خصیصه‌های ورودی را بیان کنند.

مثلاً: برای توابع بولی: هر سطر جدول درستی $\leftarrow$ یک مسیر از ریشه تا برگ در درخت تصمیم

برای هر مجموعه‌ی آموزشی، یک درخت تصمیم سازگار وجود دارد:
با یک مسیر از ریشه تا یک برگ برای هر نمونه
(مگر اینکه f بر حسب x غیرقطعی باشد).
اما احتمال دارد که تعمیم‌پذیری آن برای مثال‌های جدید پایین باشد.

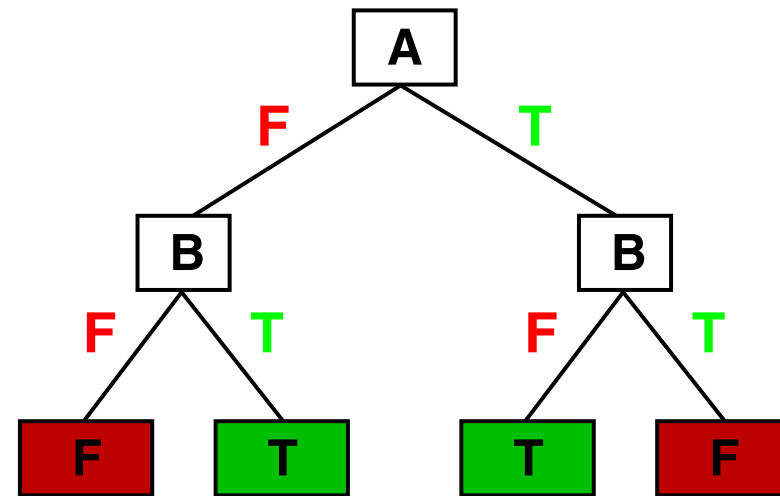
یافتن درخت‌های تصمیم متراکم‌تر ترجیح داده می‌شود.

درخت‌های تصمیم

مثال: تابع یای انحصاری

EXPRESSIVENESS

A	B	A xor B
F	F	F
F	T	T
T	F	T
T	T	F

مثلاً: برای تابع بولی XOR: هر سطر جدول درستی ← یک مسیر از ریشه تا برگ در درخت تصمیم

فضاهای فرضیه

HYPOTHESIS SPACES

How many distinct decision trees with n Boolean attributes??

= number of Boolean functions

= number of distinct truth tables with 2^n rows = 2^{2^n}

E.g., with 6 Boolean attributes, there are 18,446,744,073,709,551,616 trees

How many purely conjunctive hypotheses (e.g., $Hungry \wedge \neg Rain$)??

Each attribute can be in (positive), in (negative), or out

$\Rightarrow 3^n$ distinct conjunctive hypotheses

More expressive hypothesis space

- increases chance that target function can be expressed
- increases number of hypotheses consistent w/ training set

$\Rightarrow$ may get worse predictions

درخت تصمیم

الگوریتم یادگیری

DECISION TREE LEARNING

هدف: یافتن یک درخت تصمیم کوچک سازگار با مثال‌های آموزشی

ایده‌ی کلی: «مهم‌ترین» خصیصه را به عنوان ریشه‌ی (زیر) درخت انتخاب کنید (به صورت بازگشتی)

```

function DTL(examples, attributes, default) returns a decision tree
  if examples is empty then return default
  else if all examples have the same classification then return the classification
  else if attributes is empty then return MODE(examples)
  else
    best ← CHOOSE-ATTRIBUTE(attributes, examples)
    tree ← a new decision tree with root test best
    for each value  $v_i$  of best do
       $examples_i$  ← {elements of examples with best =  $v_i$ }
      subtree ← DTL( $examples_i$ , attributes – best, MODE(examples))
      add a branch to tree with label  $v_i$  and subtree subtree
  return tree
  
```

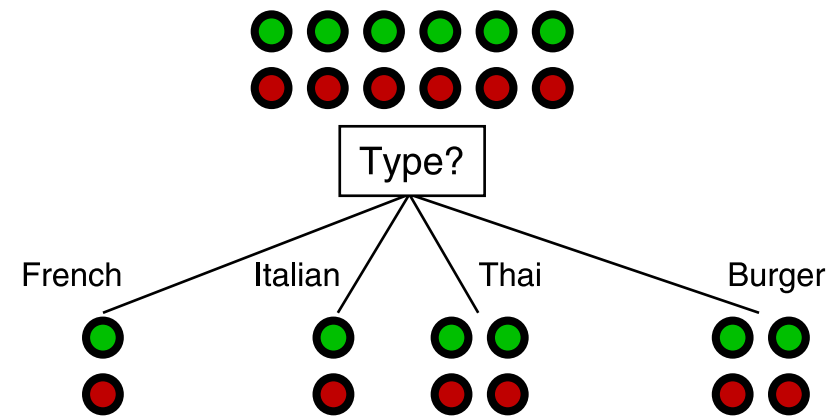
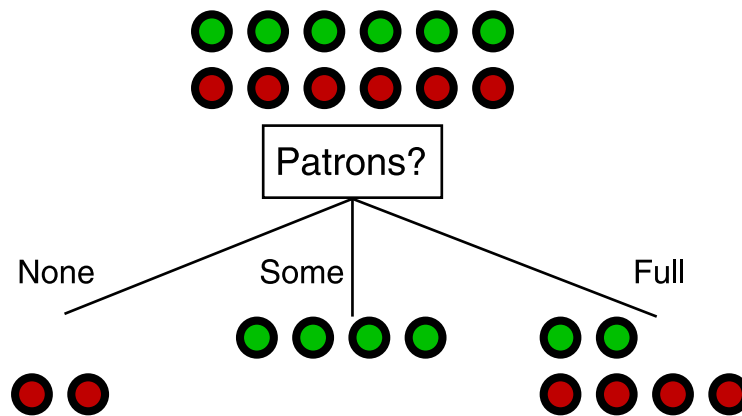

درخت تصمیم

انتخاب یک خصیصه

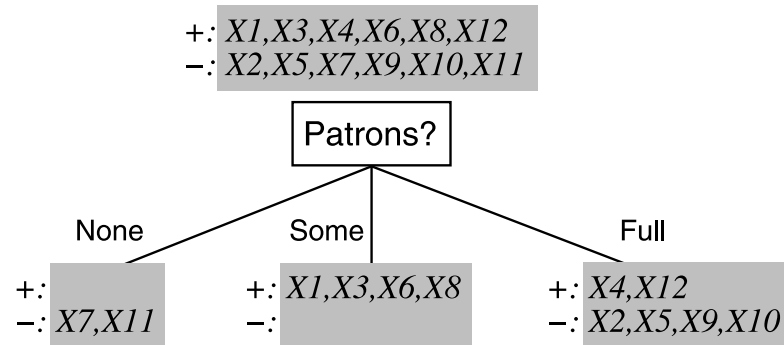
CHOOSING AN ATTRIBUTE

ایده: یک خصیصه‌ی خوب، مثال‌ها را به مجموعه‌هایی که (در حالت ایده‌آل) «همه مثبت» یا «همه منفی» هستند، می‌شکند.

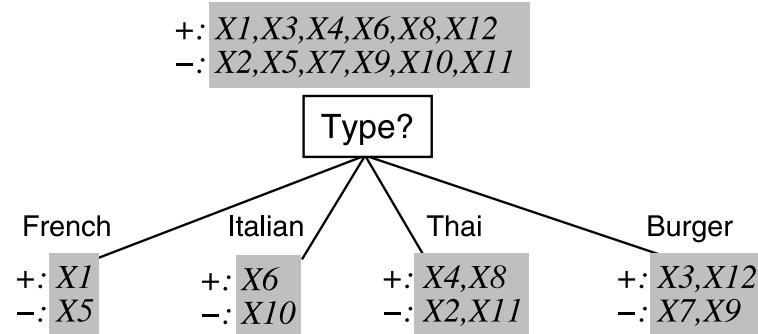

Patrons? گزینه‌ی بهتری است:
در مورد طبقه‌بندی اطلاعات می‌دهد.

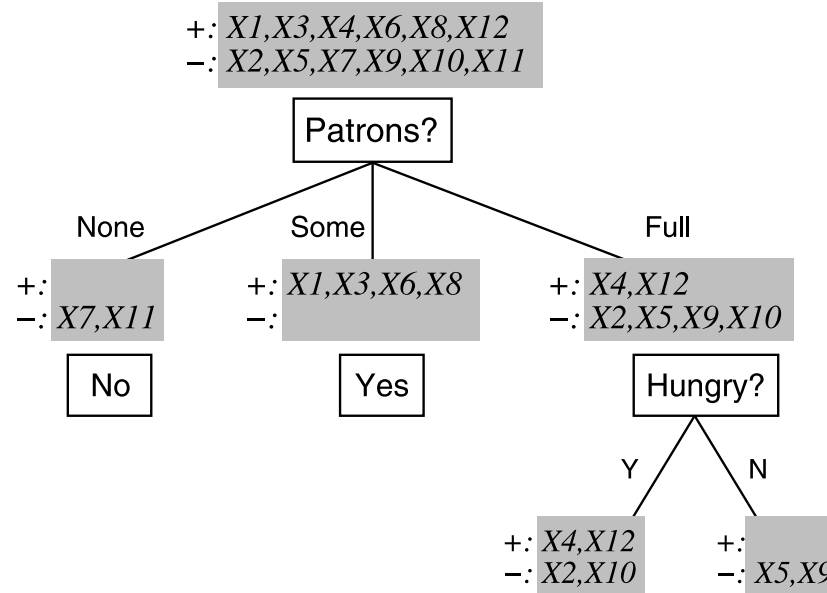
(a)

(b)

(c)

اطلاعات

آنتروپی

INFORMATION

اطلاعات

Information

اطلاعات به پرسش‌ها پاسخ می‌دهد

هر چه در ابتدا من در مورد پاسخ ناآگاه‌تر باشم، اطلاعات بیشتری در پاسخ وجود دارد.

مقیاس اطلاعات

Information Scale

۱ بیت = پاسخ به پرسش دودویی با احتمال پیشین $\langle 0.5, 0.5 \rangle$

اطلاعات موجود در یک پاسخ وقتی احتمال پیشین برآمدها $\langle P_1, \dots, P_n \rangle$ است:

$$H(\langle P_1, \dots, P_n \rangle) = \sum_{i=1}^n -P_i \log_2 P_i$$

(موسوم به آنتروپی پیشین)

درخت تصمیم

استفاده از اطلاعات برای انتخاب خصیصه

USING INFORMATION

Suppose we have p positive and n negative examples at the root

$\Rightarrow H(\langle p/(p+n), n/(p+n) \rangle)$ bits needed to classify a new example

E.g., for 12 restaurant examples, $p = n = 6$ so we need 1 bit

An attribute splits the examples E into subsets E_i , each of which (we hope) needs less information to complete the classification

Let E_i have p_i positive and n_i negative examples

$\Rightarrow H(\langle p_i/(p_i+n_i), n_i/(p_i+n_i) \rangle)$ bits needed to classify a new example

$\Rightarrow$ **expected** number of bits per example over all branches is

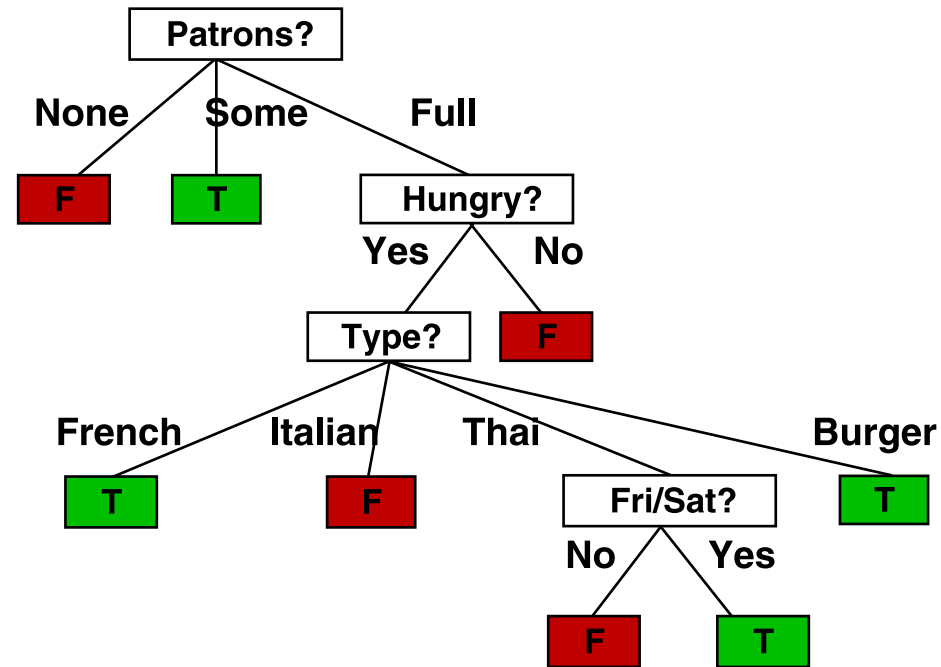
$$\sum_i \frac{p_i + n_i}{p + n} H(\langle p_i/(p_i + n_i), n_i/(p_i + n_i) \rangle)$$

For *Patrons?*, this is 0.459 bits, for *Type* this is (still) 1 bit

$\Rightarrow$ choose the attribute that minimizes the remaining information needed

درخت تصمیم

مثال

درخت تصمیم یاد گرفته شده از روی ۱۲ مثال مسئله‌ی رستوران

ارزیابی کارآیی

PERFORMANCE MEASUREMENT

چگونه می‌توانیم بدانیم که $h \approx f$ ؟
(مسئله‌ی استقرای دیوید هیوم)

(۱) استفاده از قضیه‌های نظریه‌ی یادگیری محاسباتی / آماری

(۲) آزمایش h بر روی یک مجموعه‌ی آزمایشی جدید از مثال‌ها
(با استفاده از توزیع مشابهی مانند مجموعه‌ی آموزشی روی فضای مثال‌ها)

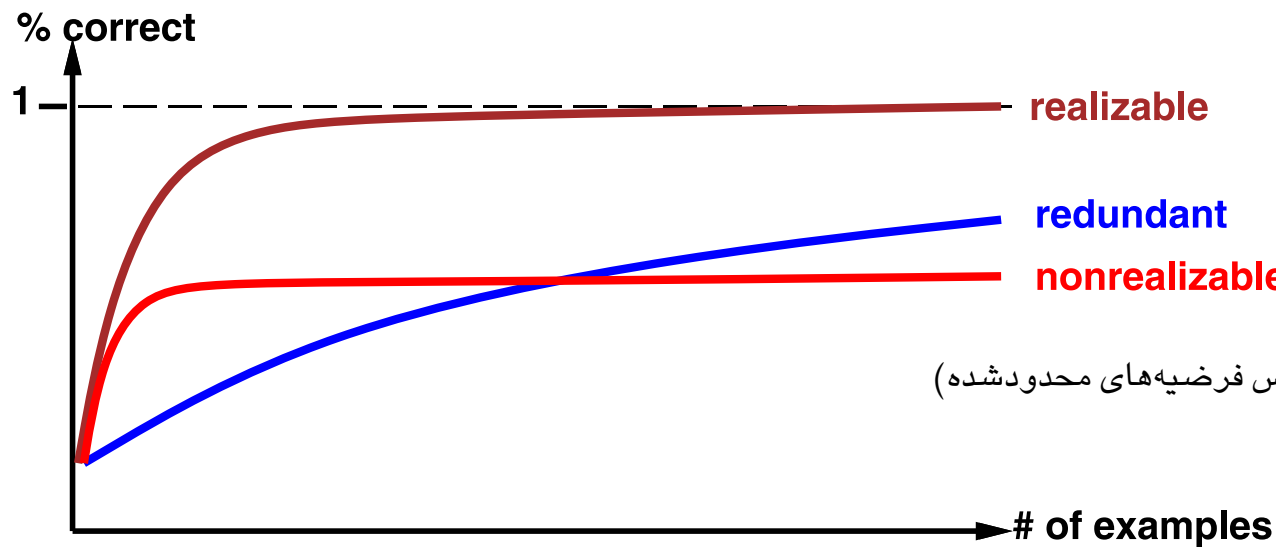
ارزیابی کارایی

منحنی یادگیری

PERFORMANCE MEASUREMENT

% پاسخ‌های درست روی مجموعه‌ی آزمایشی به‌صورت تابعی از
اندازه‌ی مجموعه‌ی آموزشی

منحنی یادگیری
Learning Curve

تحقق‌پذیر:

فضای فرضیه می‌تواند تابع هدف را بیان کند.

افزونه: مثلاً در اثر بار خصیصه‌های نامربوط

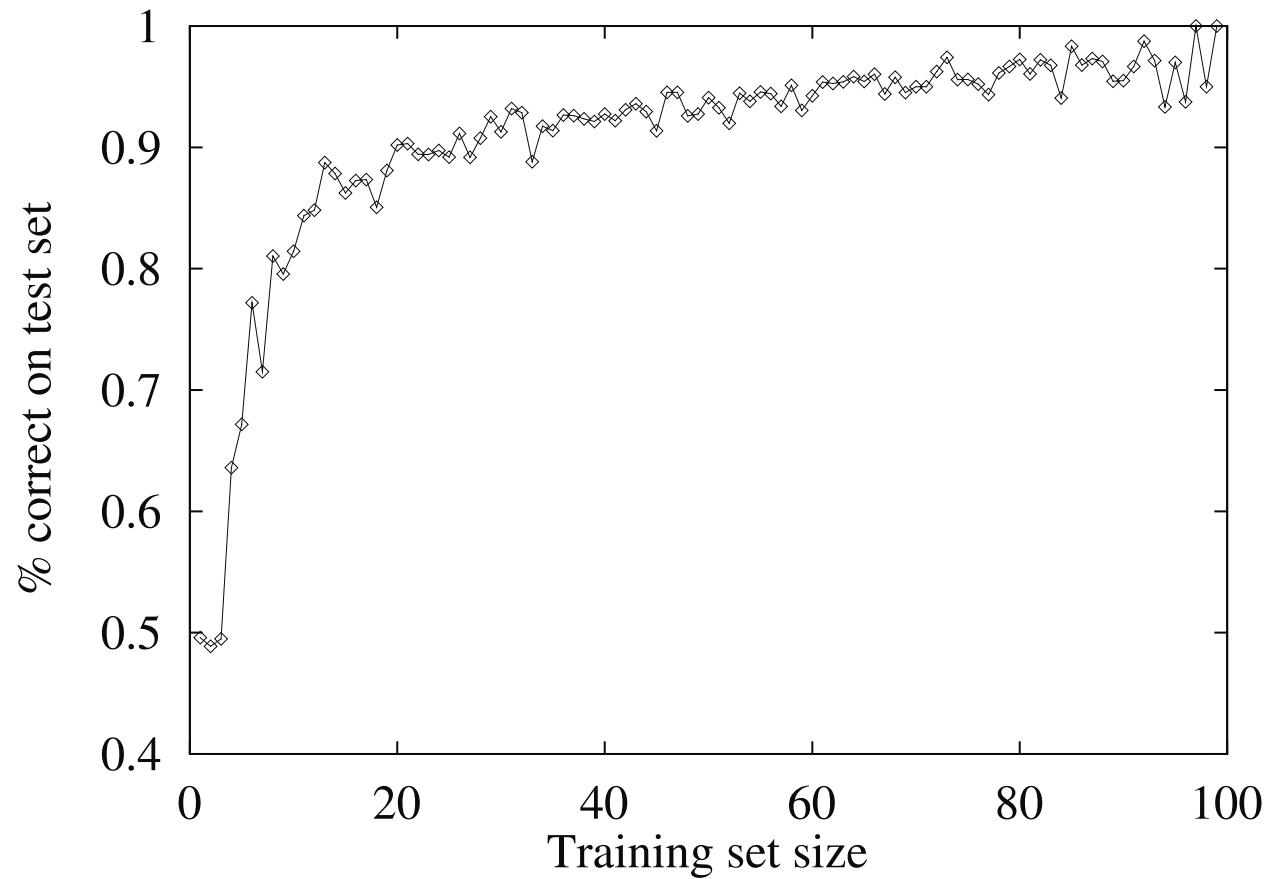
تحقق‌ناپذیر:

فضای فرضیه نمی‌تواند تابع هدف را بیان کند. (در اثر خصیصه‌های گم‌شده یا کلاس فرضیه‌های محدودشده)

ارزیابی کارایی

منحنی یادگیری: مثال

PERFORMANCE MEASUREMENT

منحنی یادگیری الگوریتم درخت تصمیم با ۱۰۰ نمونه‌ی تصادفی برای مسئله‌ی رستوران

۴

ارزیابی و انتخاب بهترین فرضیه

یادگیری از مثال‌ها

۵

نظریه‌ی
یادگیری

۶

رگرسیون
و
طبقه‌بندی
با
مدل‌های خطی

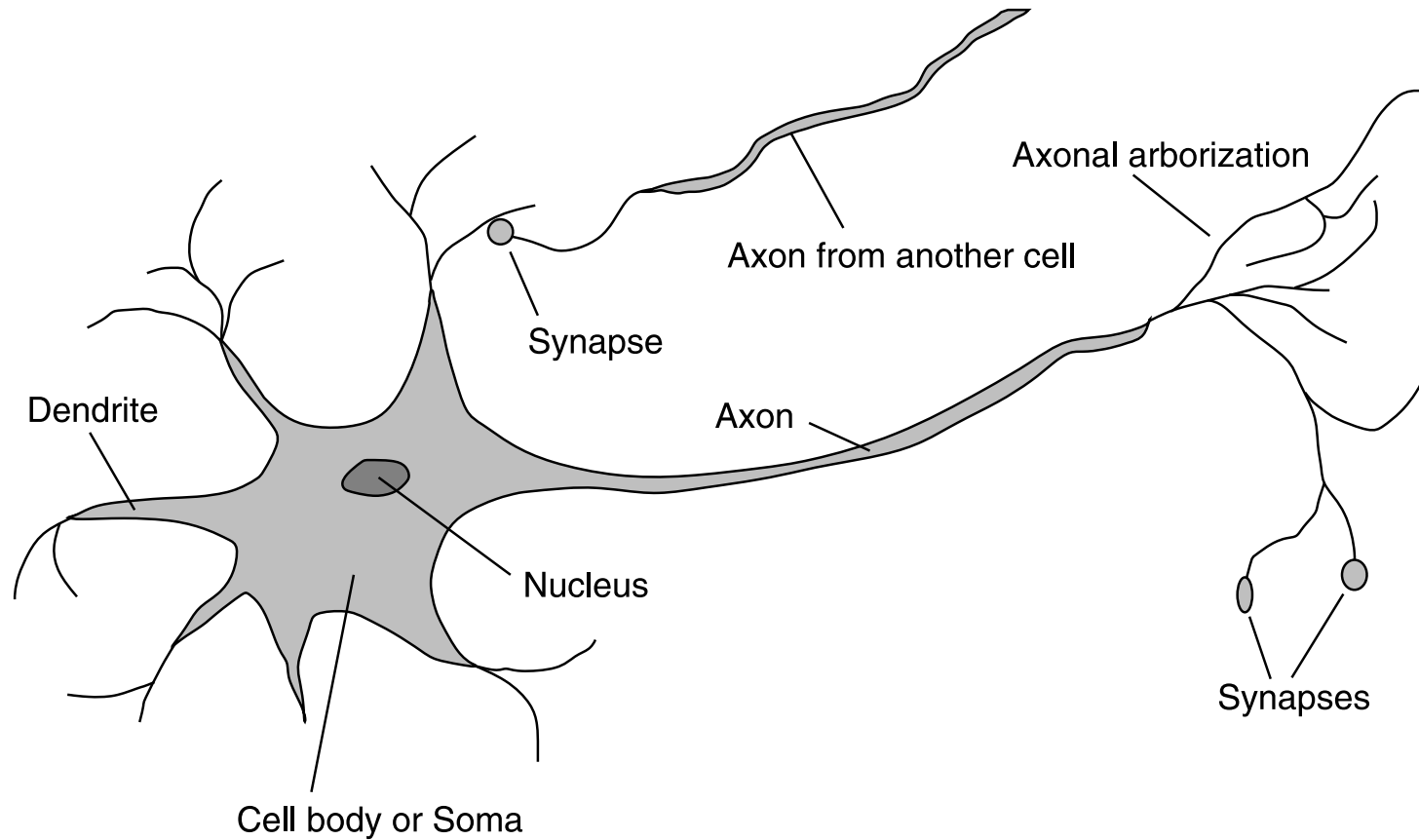
یادگیری از مثال‌ها

۷

شبکه‌های
عصبی
مصنوعی

مغز

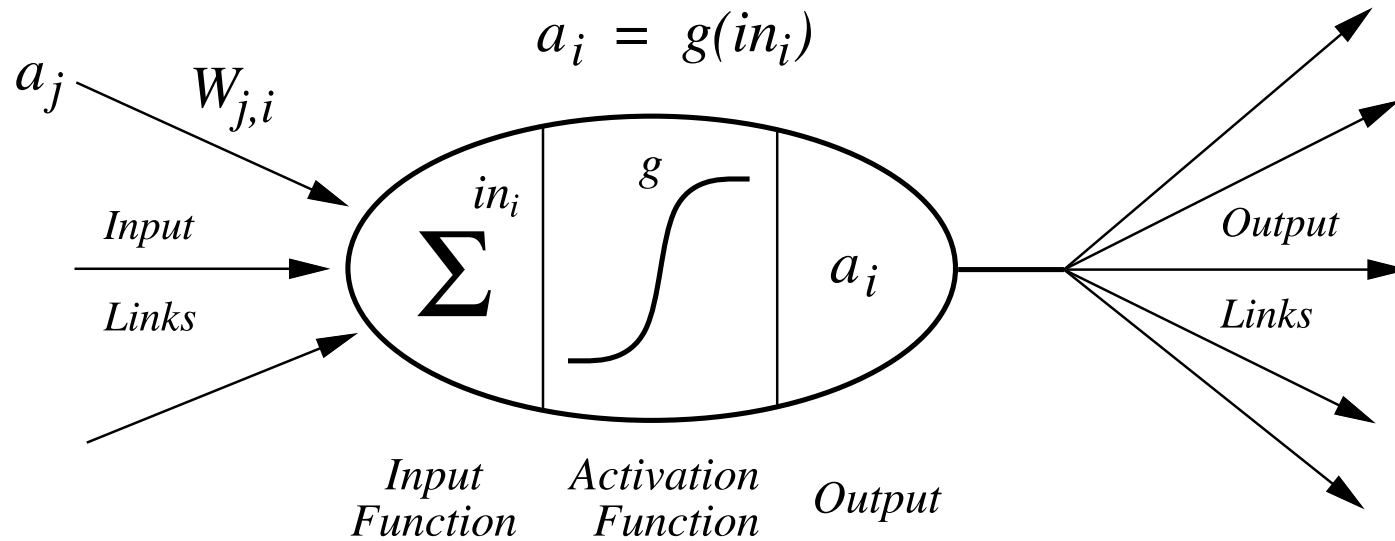
BRAIN

- 10^{11} neurons of > 20 types, 10^{14} synapses, 1ms–10ms cycle time
- Signals are noisy “spike trains” of electrical potential

شبکه‌های عصبی مصنوعی

واحد «مک‌لوچ-پیتز»

McCULLOCH-PITTS “UNIT”

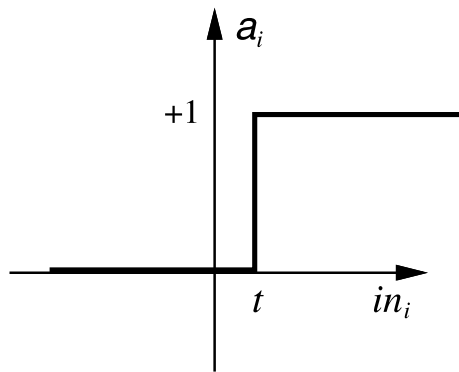

یک مدل بسیار ساده‌شده از نرون واقعی:

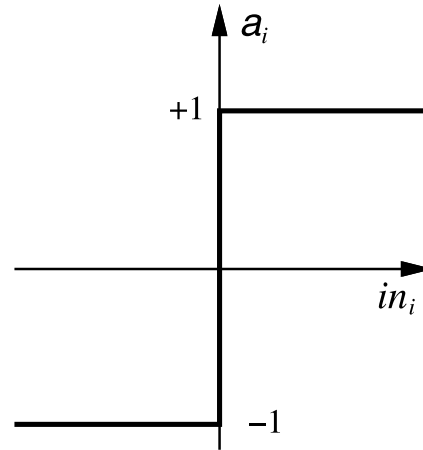
با هدف توسعه‌ی درک اینکه شبکه‌های متشکل از واحدهای ساده چه کاری می‌توانند انجام دهند.

شبکه‌های عصبی مصنوعی

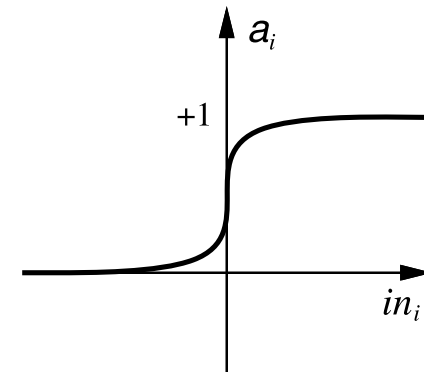
توابع فعال‌سازی

ACTIVATION FUNCTIONS

(a) Step function

(b) Sign function

(c) Sigmoid function

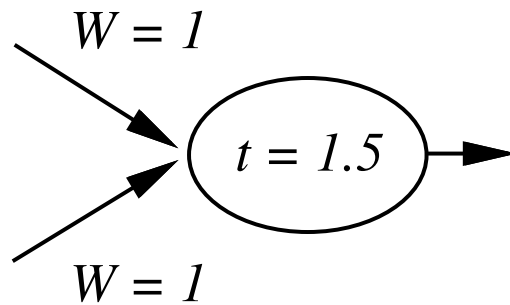
$$1/(1 + e^{-x})$$

Changing the bias weight $W_{0,i}$ moves the threshold location

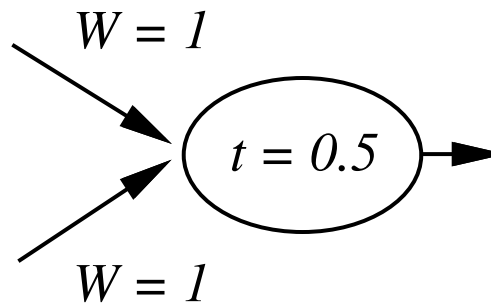
شبکه‌های عصبی مصنوعی

پیاده‌سازی توابع منطقی

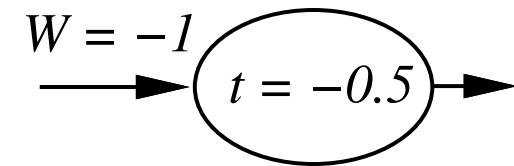
IMPLEMENTING LOGICAL FUNCTIONS

AND

OR

NOT

شبکه‌های عصبی مصنوعی

ساختارهای شبکه

NETWORK STRUCTURES

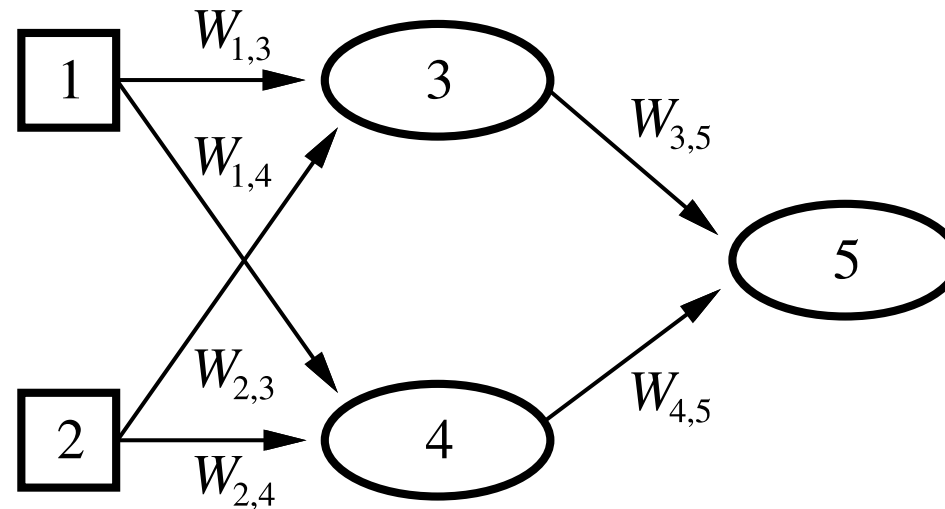
ساختارهای شبکه‌های عصبی مصنوعی			
شبکه‌های بازگشتی <i>Recurrent Networks</i>		شبکه‌های پیش‌خور <i>Feed-forward Networks</i>	
توابع دارای حالت داخلی (مانند فلیپ‌فلاپ) را پیاده‌سازی می‌کنند.		توابع بدون حالت داخلی را پیاده‌سازی می‌کنند.	
با فیدبک / چرخه‌های جهت‌دار با تاخیرها		بدون فیدبک	
ماشین‌های بولتزمن <i>Boltzmann Machines</i>	شبکه‌های هاپفیلد <i>Hopfield Networks</i>	پرسپترون چندلایه <i>Single-Layer Perceptron</i>	پرسپترون تک‌لایه <i>Single-Layer Perceptron</i>
تابع فعال‌سازی اتفاقی $\approx$ MCMC در شبکه‌های بی‌زی		دارای وزن‌های متقارن تابع فعال‌سازی علامت حافظه‌ی انجمنی هولوگرافیک	

$$g(x) = \text{sign}(x), a_i = \pm 1$$

شبکه‌های عصبی مصنوعی

ساختارهای شبکه: شبکه‌ی پیش‌خور: مثال

FEED-FORWARD EXAMPLE

شبکه‌ی پیش‌خور = یک خانواده‌ی پارامتری شده از توابع غیرخطی

$$\begin{aligned}
 a_5 &= g(W_{3,5} \cdot a_3 + W_{4,5} \cdot a_4) \\
 &= g(W_{3,5} \cdot g(W_{1,3} \cdot a_1 + W_{2,3} \cdot a_2) + W_{4,5} \cdot g(W_{1,4} \cdot a_1 + W_{2,4} \cdot a_2))
 \end{aligned}$$

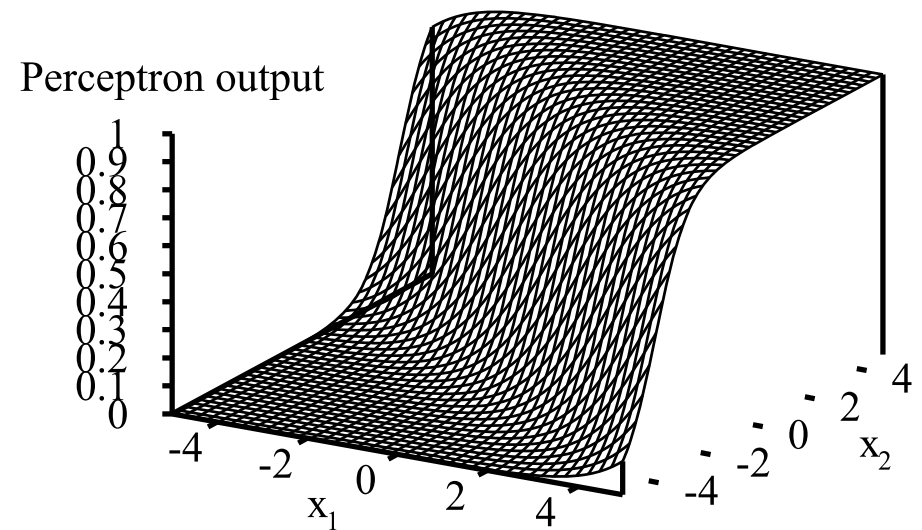
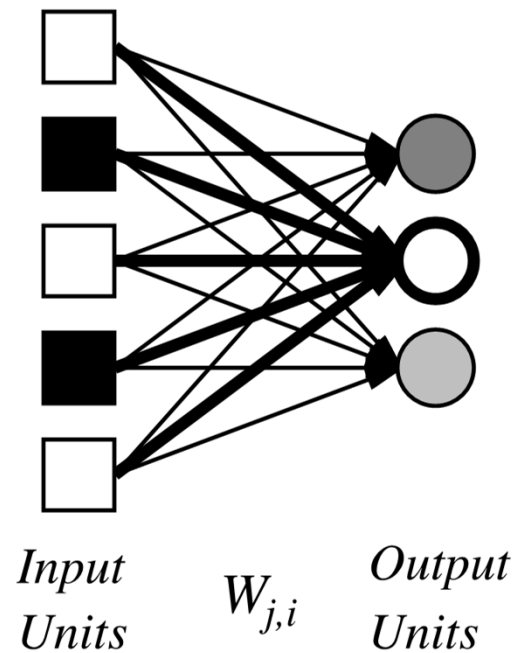
تنظیم وزن‌ها، تابع را تغییر می‌دهد: انجام یادگیری از این طریق

شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون‌های تک‌لایه

SINGLE-LAYER PERCEPTRONS

خروجی همه‌ی واحدها همگی جداگانه عمل می‌کنند (هیچ وزن مشترکی وجود ندارد).

شکل کلی رویه‌ی تصمیم‌گیری (حالت دو متغیر ورودی):
تنظیم وزن‌ها، مکان، جهت و شیب صخره را حرکت می‌دهد.

شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون تک‌لایه: رسایی پرسپترون‌ها

EXPRESSIVENESS OF PERCEPTRONS

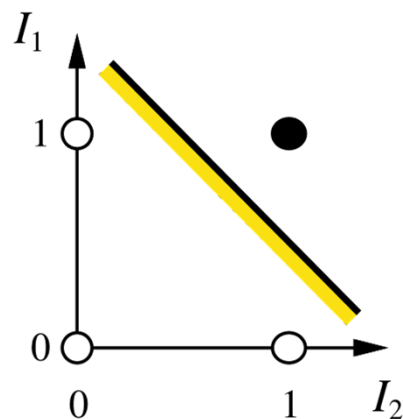
پرسپترون با تابع فعال‌سازی پله $g =$

پرسپترون یک جداساز خطی را در فضای ورودی بازنمایی می‌کند:

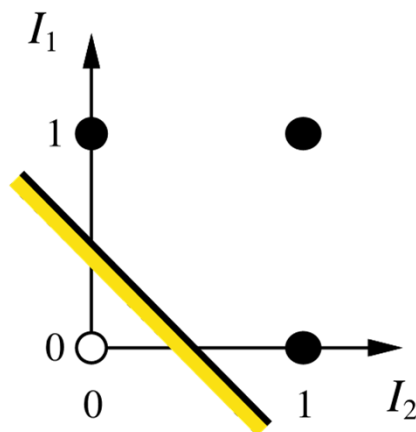
$$\sum_j W_j x_j > 0 \quad \text{or} \quad \mathbf{W} \cdot \mathbf{x} > 0$$

پرسپترون می‌تواند توابع AND، OR، NOT و Majority را بازنمایی کند.

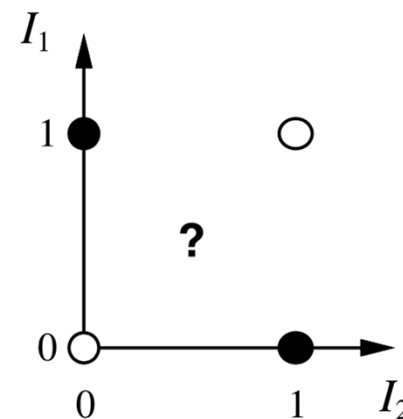
پرسپترون نمی‌تواند تابع XOR را بازنمایی کند.

(a) I_1 and I_2

(b) I_1 or I_2

(c) I_1 xor I_2

شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون تک‌لایه: یادگیری پرسپترون

PERCEPTRON LEARNING

یادگیری با تنظیم وزن‌ها برای کاهش **خطا** بر روی مجموعه‌ی آموزشی

مجذور **خطا** برای یک مثال با ورودی $\mathbf{x}$ و خروجی واقعی y :

$$E = \frac{1}{2} Err^2 \equiv \frac{1}{2} (y - h_{\mathbf{W}}(\mathbf{x}))^2 ,$$

انجام جستجوی بهینه‌سازی با کاهش گرادیانی:

$$\begin{aligned} \frac{\partial E}{\partial W_j} &= Err \times \frac{\partial Err}{\partial W_j} = Err \times \frac{\partial}{\partial W_j} (y - g(\sum_{j=0}^n W_j x_j)) \\ &= -Err \times g'(in) \times x_j \end{aligned}$$

قاعده‌ی ساده برای به‌نگام‌سازی وزن‌ها:

$$W_j \leftarrow W_j + \alpha \times Err \times g'(in) \times x_j$$

برای مثال:

خطای مثبت $\Leftarrow$ افزایش خروجی شبکه

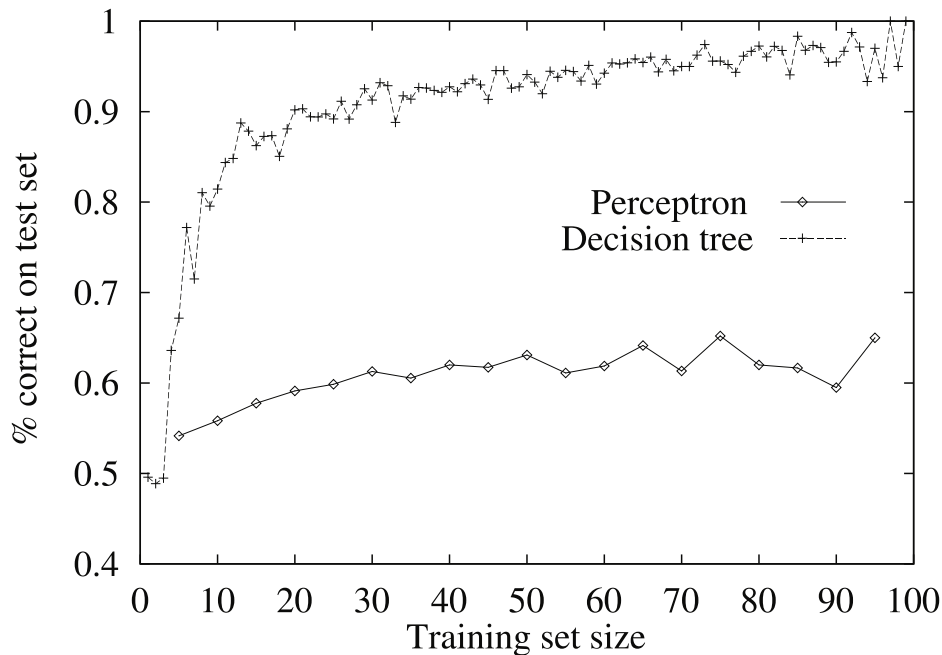
$\Leftarrow$ لزوم افزایش وزن‌ها روی ورودی‌های مثبت، کاهش وزن‌ها روی ورودی‌های منفی

شبکه‌های عصبی مصنوعی

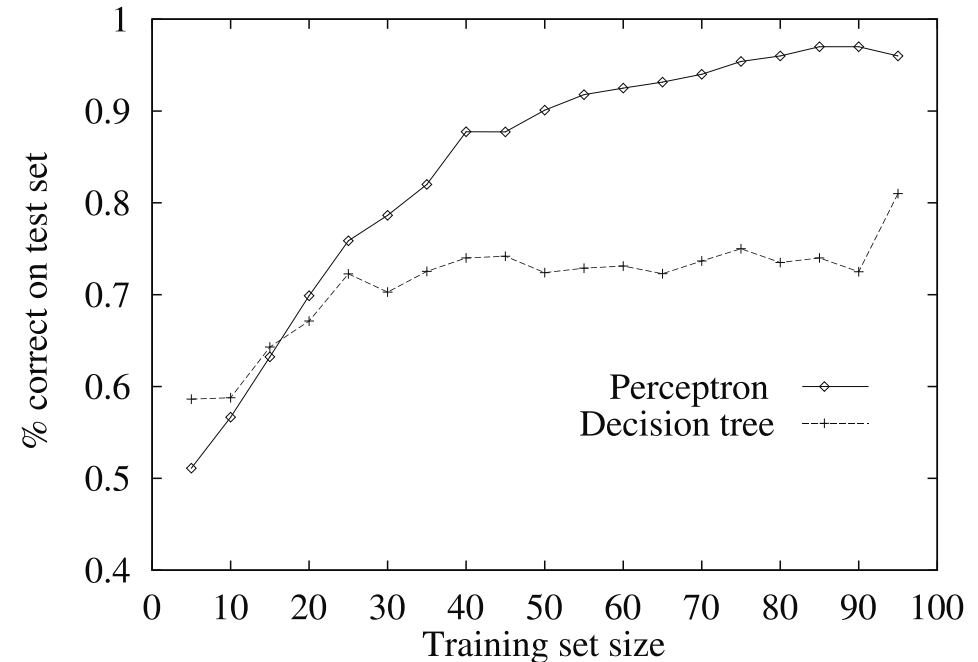
پرسپترون تک‌لایه: یادگیری پرسپترون: ویژگی‌ها

PERCEPTRON LEARNING

قاعده‌ی یادگیری پرسپترون، به یک تابع سازگار همگرا می‌شود
برای هر مجموعه داده‌ی جدایی پذیر خطی

تابع مسئله‌ی رستوران

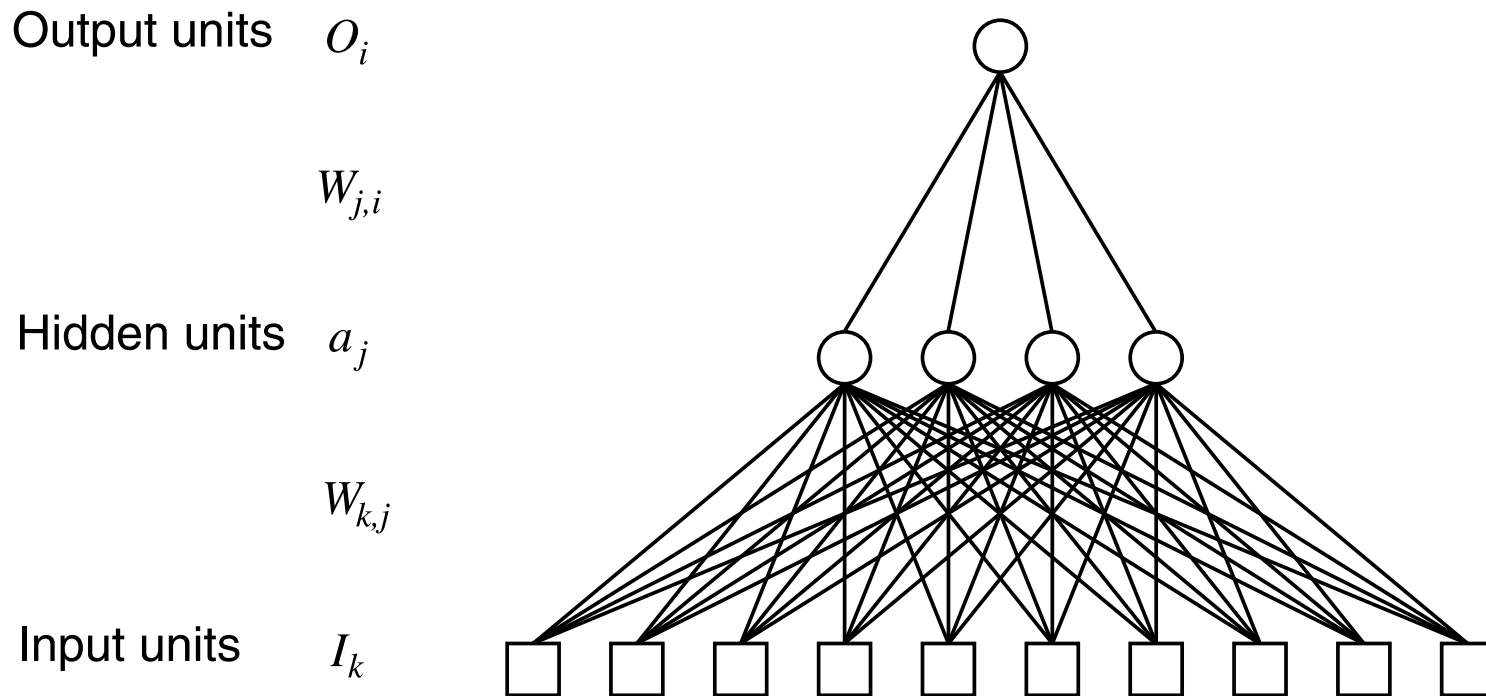
تابع اکثریت Majority

شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون‌های چندلایه

MULTILAYER PERCEPTRONS

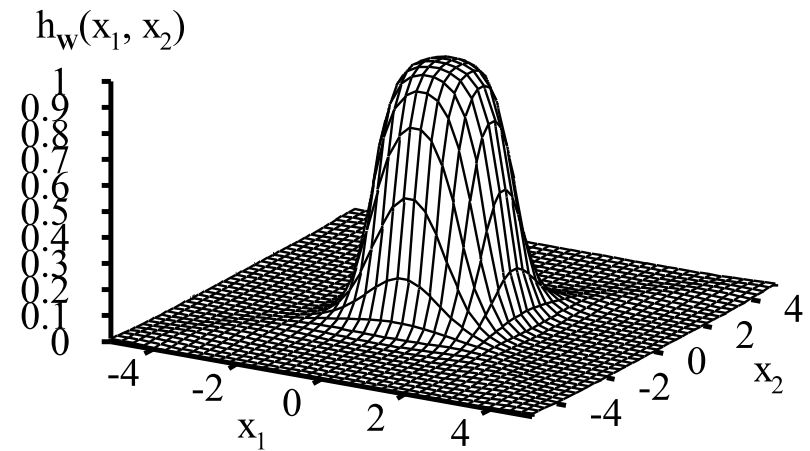
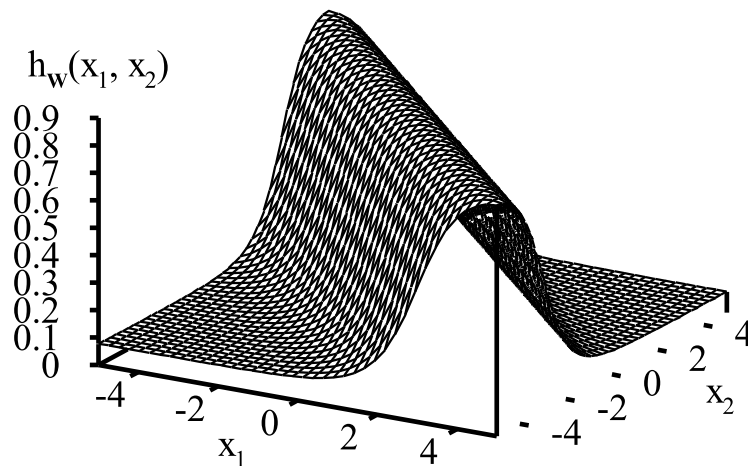
لایه‌ها معمولاً به طور کامل به هم متصل هستند.
تعداد واحدهای لایه‌ی پنهان معمولاً دستی تعیین می‌شود.

شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون‌های چندلایه: رسائی

EXPRESSIVENESS OF MLPs

همه‌ی توابع پیوسته با دو لایه
همه‌ی توابع با سه لایه

ترکیب دو تابع آستانه با وجوه مخالف $\Leftarrow$ ایجاد تیغه
ترکیب دو تیغه‌ی متعامد $\Leftarrow$ ایجاد یک برآمدگی
اضافه کردن برآمدگی‌ها با اندازه‌ها و مکان‌های گوناگون برای برآزش هر رویه‌ی دلخواه
(نیاز به تعداد نمایی واحد پنهان)

شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون‌های چندلایه: یادگیری پس‌انتشار

BACK-PROPAGATION LEARNING

لایه‌ی خروجی: مشابه لایه‌ی پرسپترون تک‌لایه

$$W_{j,i} \leftarrow W_{j,i} + \alpha \times a_j \times \Delta_i$$

$$\Delta_i = Err_i \times g'(in_i)$$

لایه‌ی پنهان: خطا از لایه‌ی خروجی به پشت منتشر می‌شود (**back-propagate**):

$$\Delta_j = g'(in_j) \sum_i W_{j,i} \Delta_i$$

قاعده‌ی به‌هنگام‌سازی برای وزن‌ها در لایه‌ی پنهان:

$$W_{k,j} \leftarrow W_{k,j} + \alpha \times a_k \times \Delta_j$$

(بسیاری از نروساینتیست‌ها انکار می‌کنند که در مغز پس‌انتشار رخ می‌دهد!)

شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون‌های چندلایه: یادگیری پس‌انتشار: استخراج فرمول (۱)

BACK-PROPAGATION LEARNING

مجذور خطا بر روی یک مثال واحد به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$E = \frac{1}{2} \sum_i (y_i - a_i)^2 ,$$

که در آن مجموع روی همه‌ی گره‌ها در لایه‌ی خروجی محاسبه می‌شود.

$$\begin{aligned} \frac{\partial E}{\partial W_{j,i}} &= -(y_i - a_i) \frac{\partial a_i}{\partial W_{j,i}} = -(y_i - a_i) \frac{\partial g(in_i)}{\partial W_{j,i}} \\ &= -(y_i - a_i) g'(in_i) \frac{\partial in_i}{\partial W_{j,i}} = -(y_i - a_i) g'(in_i) \frac{\partial}{\partial W_{j,i}} \left(\sum_j W_{j,i} a_j \right) \\ &= -(y_i - a_i) g'(in_i) a_j = -a_j \Delta_i \end{aligned}$$

شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون‌های چندلایه: یادگیری پس‌انتشار: استخراج فرمول (۲)

BACK-PROPAGATION LEARNING

$$\begin{aligned}
 \frac{\partial E}{\partial W_{k,j}} &= -\sum_i (y_i - a_i) \frac{\partial a_i}{\partial W_{k,j}} = -\sum_i (y_i - a_i) \frac{\partial g(in_i)}{\partial W_{k,j}} \\
 &= -\sum_i (y_i - a_i) g'(in_i) \frac{\partial in_i}{\partial W_{k,j}} = -\sum_i \Delta_i \frac{\partial}{\partial W_{k,j}} \left(\sum_j W_{j,i} a_j \right) \\
 &= -\sum_i \Delta_i W_{j,i} \frac{\partial a_j}{\partial W_{k,j}} = -\sum_i \Delta_i W_{j,i} \frac{\partial g(in_j)}{\partial W_{k,j}} \\
 &= -\sum_i \Delta_i W_{j,i} g'(in_j) \frac{\partial in_j}{\partial W_{k,j}} \\
 &= -\sum_i \Delta_i W_{j,i} g'(in_j) \frac{\partial}{\partial W_{k,j}} \left(\sum_k W_{k,j} a_k \right) \\
 &= -\sum_i \Delta_i W_{j,i} g'(in_j) a_k = -a_k \Delta_j
 \end{aligned}$$

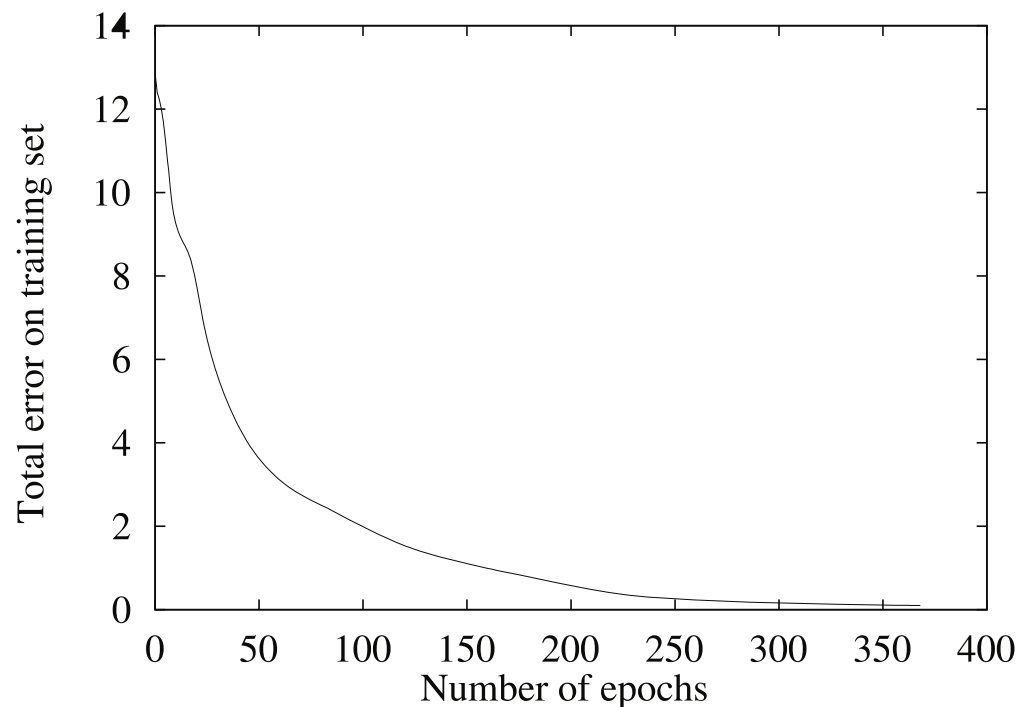
شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون‌های چندلایه: یادگیری پس‌انتشار: ویژگی‌ها

BACK-PROPAGATION LEARNING

در هر اپک (epoch)، بهنگام‌سازی‌های گرادیان را برای همه‌ی مثال‌ها جمع بزنید و اعمال کنید.

منحنی آموزش (training curve)

مشکل نوعی: همگرایی کند، می‌نیمم‌های محلی

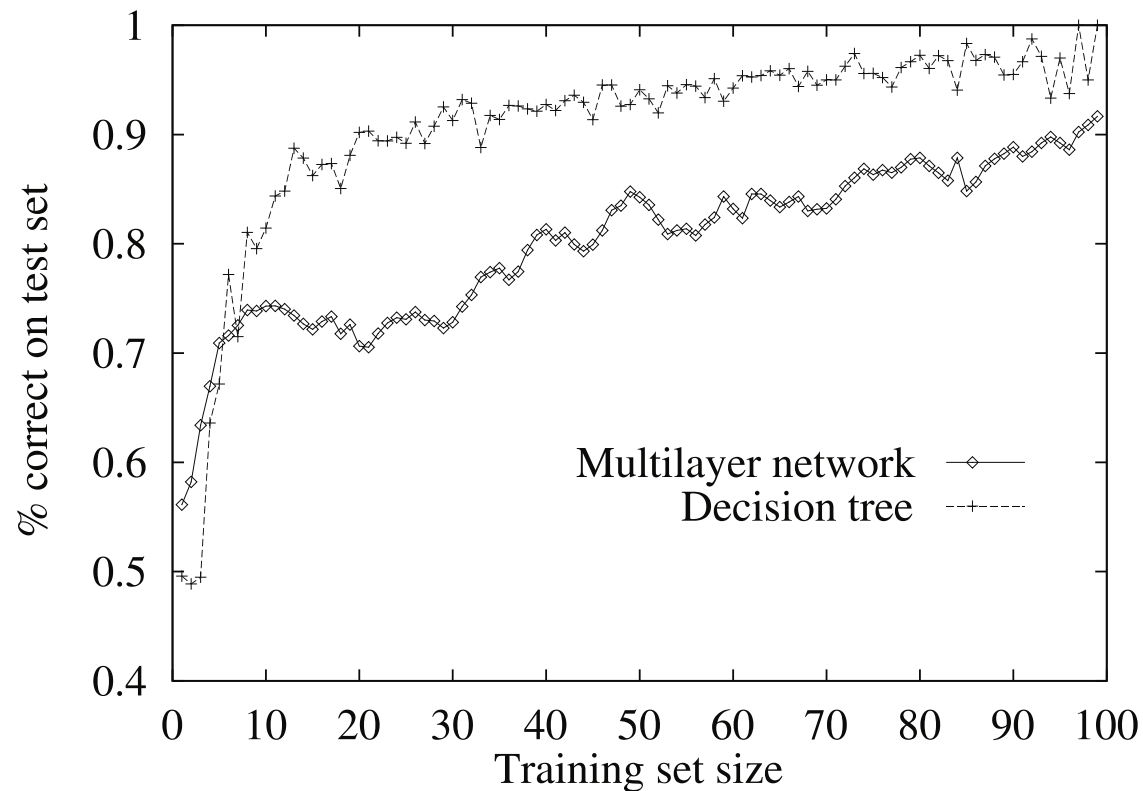

شبکه‌های عصبی مصنوعی

پرسپترون‌های چندلایه: یادگیری پس‌انتشار: ویژگی‌ها

BACK-PROPAGATION LEARNING

منحنی یادگیری برای MLP با ۴ واحد پنهان

MLPها برای وظایف بازشناسی الگوی پیچیده بسیار خوب هستند،
اما فرضیه‌های حاصل نمی‌توانند به سادگی فهمیده شوند.

هوش مصنوعی

یادگیری از مثال‌ها

مدل‌های
ناپارامتری

۹

ماشین‌های بردار پشتیبان

یادگیری از مثال‌ها

۱۰

یادگیری
دسته‌جمعی

یادگیری از مثال‌ها

۱۱

یادگیری
ماشینی
عملی

بازشناسی اعداد دستنویس

مثالی از یادگیری بانظارت

HANDWRITTEN DIGIT RECOGNITION

3-nearest-neighbor = 2.4% error

400–300–10 unit MLP = 1.6% error

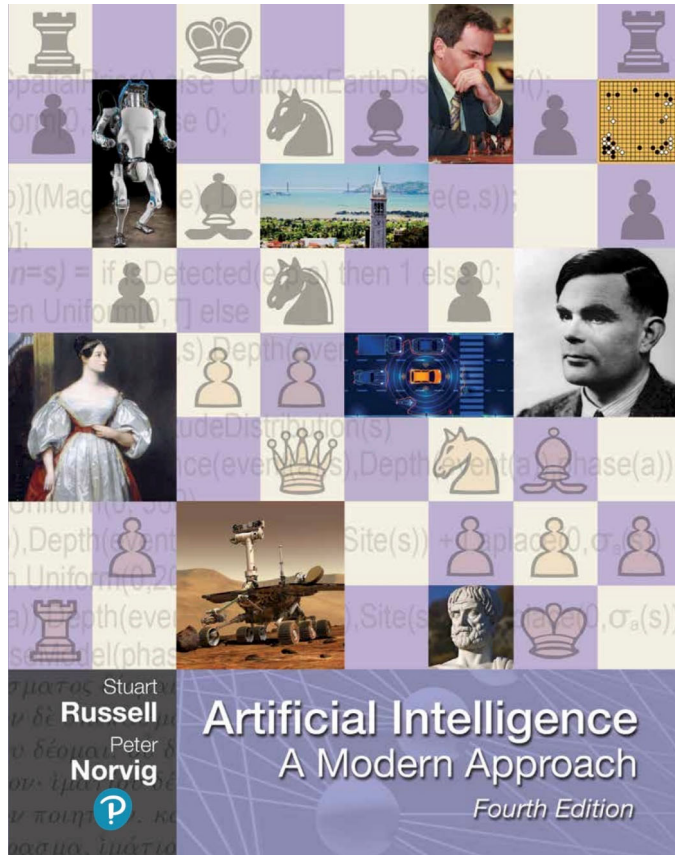
LeNet: 768–192–30–10 unit MLP = 0.9% error

Current best (kernel machines, vision algorithms) $\approx$ 0.6% error

۱۲

منابع

Stuart Russell and Peter Norvig,
Artificial Intelligence: A Modern Approach,
 4th Edition, Prentice Hall, 2020.

Chapter 19

CHAPTER 19

LEARNING FROM EXAMPLES

In which we describe agents that can improve their behavior through diligent study of past experiences and predictions about the future.

An agent is **learning** if it improves its performance after making observations about the world. Learning can range from the trivial, such as jotting down a shopping list, to the profound, as when Albert Einstein inferred a new theory of the universe. When the agent is a computer, we call it **machine learning**: a computer observes some data, builds a **model** based on the data, and uses the model as both a **hypothesis** about the world and a piece of software that can solve problems.

Machine learning

Why would we want a machine to learn? Why not just program it the right way to begin with? There are two main reasons. First, the designers cannot anticipate all possible future situations. For example, a robot designed to navigate mazes must learn the layout of each new maze it encounters; a program for predicting stock market prices must learn to adapt when conditions change from boom to bust. Second, sometimes the designers have no idea how to program a solution themselves. Most people are good at recognizing the faces of family members, but they do it subconsciously, so even the best programmers don't know how to program a computer to accomplish that task, except by using machine learning algorithms.

In this chapter, we interleave a discussion of various model classes—decision trees (Section 19.3), linear models (Section 19.6), nonparametric models such as nearest neighbors (Section 19.7), ensemble models such as random forests (Section 19.8)—with practical advice on building machine learning systems (Section 19.9), and discussion of the theory of machine learning (Sections 19.1 to 19.5).

19.1 Forms of Learning

Any component of an agent program can be improved by machine learning. The improvements, and the techniques used to make them, depend on these factors:

- Which *component* is to be improved.
- What *prior knowledge* the agent has, which influences the *model* it builds.
- What *data* and *feedback* on that data is available.

Chapter 2 described several agent designs. The **components** of these agents include:

1. A direct mapping from conditions on the current state to actions.
2. A means to infer relevant properties of the world from the percept sequence.
3. Information about the way the world evolves and about the results of possible actions the agent can take.